Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...нинай 1921 оной ...бриин 21-һээ гарана | № 66 (13861) | 1975 оной мартын 20, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

БУДАПЕШТ. **Мартын 18. Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин XI съезд. Трибуна дээрэ: КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев.**

Фототелеграфаар абтаһан зураг.

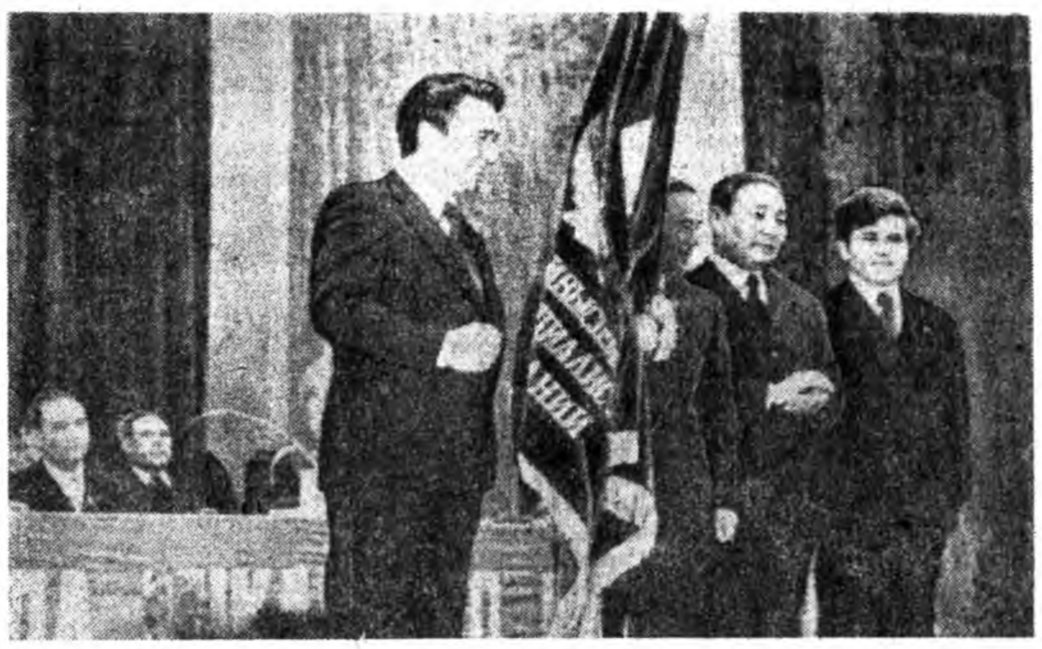
КАБАНСК: УЛААН ТУГ, ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУД

...ал далайн урда эрьеэр ...һэн газар дайдатай ...кын аймаг һүүлэй ...даа хүдөө ажахын ...нуудые элбэгжүүлхэ, ...нень һайжаруулха, ...рэндэ һү, мяха, үндэ...табха, овощ, ороохо ...тушааха түсэбөө саг ...тонь бэелүүлхэ талаар ... амжалта түйлдаг ... Жэшээлбэл, гансаа ...74 ондо түсэбэй ёһоор ...0 центнер һү абаха ...60.790 центнёртэ хүр...гүрэндэ 136.150 цент... тушааһан байна. Энэ ...соо аймаг Эхэ орон...барһаа гадуур 1.000 ...р гэхэ гү, али бухы...767 центнер мяха ху...юм. Мүн үндэгэ ту...даабаринь 107 про...элүүлэгдээ бэлэй.

...амжалта нэн түрүүлэн ... совхозуудай газа...гурэжэл эрид һайжа...үбһэ тэжээл, ороохо ...сээр хуряажа, нии...адууһа малай ашаг ...эрид дээшэлүүлһэнэй ...үйлагдаба гээшэ. Тус...хэлбэл, аймаг дотор ...рхэнһөө дунда зэргээр ...илограмм һүн һаагдаа ..., али 1973 онойхиһоо ...рограммаар ехэ абтаа... Кабанскын совхозой ...Колесовско фермын ...тив тодорхойлхы, дүр...жэлдэ үнеэн бүриһөө ...илограмм һү һааһан ...Нёдондо һаалишадһаа ...хайшад, шубуушад, ... горитой амжалта ... Жэшээлбэл, 1973 ...о орходоо, нёдондо ... ажахынууд бүхыдөө ...ган поршоонхо олоор ...һэн байна. Мүн шу-

буунай мяха, үндэгэ гүрэндэ тушаалгань жэл бүри ехээр нэмэнэ. Тиигэжэ сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье, газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ элбэгээр тушааха түсэб, уялгаяа сүм дүүргэжэ, үлүүлэн бэелүүлжэ, орон дотор дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ шалгарһандаа 1974 оной дүнгөөр КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байха юм.

...Үглөөнэй 10 час. Аймагай соёлой байшанда ажахынуудай түрүү механизаторнууд, малшад, һаалишад, шубуушад, гахайшад, хартаабхашад, огородшод болон мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадалсахала хаа хаанаһаа субажал байба. Уданшьегүй үнн хүлеэгдэһэн зүблөөншье эхилжэ, партиин Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь **А. С. Берешнов** «Аймагай механизаторнуудай 1974 оной дүнгүүд ба байгша оной зорилгонууд» гэһэн элидхэл хэхэдээ, дээрэ хэлэгдэһэн амжалта тухай тогтон хэлээ. Һүүлээрнь зүблөөнэй эсэстэ Буряадай АССР-эй арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ **И. П. Зинченко** эндэ сугларһан аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлые үндэр шагналаарнь халуунаар амаршалаад, партиин ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг баяр ёһололой оршон байдалда барюулба. Энээнэй удаа

зал соо һуугшадта үшөө нэгэ баяртай мэдээсэл — 1974 ондо бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, ажалдаа эрхим амжалта туйлажа, онсо шалгарһан хүдөө ажахын түрүүшүүлые СССР-эй орден, медальнуудаар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ соносхогдожо, Кабанскын совхозой түрүү һаалишан Александра Берёзкинагай энгэртэ Ленинэй орден зүүлгэгдэбэ.

Гүрэн түрын дээдын хайра шагнал — орден, медальда хүртэгшэд ендэр тээшэ һубарижа захалба. Тэдэнэй дунда Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртэһэн «Шергинский» совхозой һаалишан Аграфена Быкова, Байгалай совхозой һаалишан Клавдия Залуцкая, тэрэл ажахын директор Илья Макальский, Кабанскын совхозой һаалишан Устинья Шигаева гэгшэд мүн лэ омог баяртайнууд ябанад. Энэ үдэр бүхыдөө аймагай хүдөө ажахын 21 түрүүшүүлдэ орден, медальнууд барюулагдаһан байна. Тэрэшэлэн 1974 оной ургаса хуряалгада онсо шалгарһан механизатор, жолоошодто КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй мүнгэн шангууд үгтөө.

Эхэ оронойнгоо дээдын хайра шагналда хүртэһэн түрүүшүүл, мүн зүблөөндэ хабаадалсаһан ажахынуудай бүхы түлөөлэгшэд саашадаа туйлаһан амжалтаяа улам батадхажа, ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабаринуудые саг болзортонь сүм дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллаха байһан тухайгаа нэгэн дуугаар, баяртайгаар мэдүүлбэд.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кабанскын аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй түлөөлэгшэд барюулагдаһан дамжуулгын Улаан тугай дэргэдэ.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ҮҮРГЭХЭ ҮТЭЛӨӨ

Хужарта гэжэ газарта «Хүрбын совхозой эхэ хониной отара байрладаг юм. Энэ отарые дүршэлтэй хонишод Ц. Балдандоржиев, А. Вахрушев гэгшэд харууһална. Хонидынь тобир тарганууд. Эндэ түл абалга һайн ябажа байна. Хурьгашанаар үнгэрэгшэ жэл 10 класс дүүргэһэн комсомол хүбүүн Г. Жамбалов хүдэлнэ. 420 хурьган абтаад, түлжүүлэгдэжэ байна.

Нүхэр Балдандоржиев юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга, хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалха хурьгадаа эхэһээнь таһалха үедөө түс бүхэнэйнь шэгнүүр 22 килограммда хүргэхэ уялга абаһан юм. Тэрэнээ хэрэг дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхын тула мүнөөнһөө хаба шадалаараа оролдон хүдэлнэ.

Ц.-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хори.

ЭРХИМЛЭЖЭ ЯБАНАД

РЕПОРТАЖ

... наһанай, ажалша ...Нима Тубчинович Дам... танилсагдаа. Хамтын ...тухай саг үргэлжэ ...ээ зобожо ябадаг энэ ...хы наһаараа малша... хүдэлмэрилхэдөө хүй...гуниие үзэһэн, эршэтэ ...амта таниһан хүн. ...аевтанай бүлэ арбан ...саана эхэ хонидой ... даажа абаа һэн. ...харюусалгатай ажал ...эдэн зуун эхэ хони...рууһалжа байхадаа ...тан түрүүшээр ядал... үзэһэн, хонидой ...хурьгалха сагай срэ...шардагшье байгаа. ...лабашье. Цырема ...лаа түл абалгын үедэ ...амархаяа мартажа, ... жэлдэ абаһан ... гарзагүй түлжүүл...ндөө тамир һайнтай... ногоондо гаргаа ... Тэдэ жэлнүүдтэ ...абалгаараа, ноо...шалалгаараа Хим...олхозой хонишодой ...шалгаржа, магтаал, ...шье хүртэһэн бай... ондо эдэ хонишод ... һайн амжалта туй...м. 100 хонин бүри... хурьга абаһан, хо-

нин бүриһөө 3 килограмм 600 грамм нооһо хайшалжа, совхоздоо 15300 түхэригэй олзо доход оруулаа. Ахалагша хонишон Нима Тубчинович үнэн сэхэ, эсэшэ сусашагүй ажалые гүрэн түрэмнай хараадаа абажа, үндэрөөр сэгнэһэн, тэрэниие Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаһан юм.

Нима, Цырема Дамбаевтан оролдосотой, үсэд шанга ажалаараа совхозойнгоо хонин һүрэгые олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ байна. Тэдэнэр түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ амжалтаяа улам арьбадхан, зуун хонин бүриһөө 105 хурьга абажа, гарзагүй түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,6 килограмм нооһо хайшалха уялгатай.

— Һаяхан республикын түрүү хонишод Социалис Ажалай Герой Гасарун Лубсанович Рабдаев, Гомбо-Сурун Цыремпилова гэгшэд өөһэдынгөө ажалай баян дүй дүршэлые республикын газетэнүүдтэ бэшэжэ, ехэ һонирхуулаа. Хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ гээшэ хонишодой нангин уялга гэжэ тон зүб хэлсэгдэнэ. Энэ үүсхэлыень бидэнэр сэдьхэл зүрхэндөө хадуужа абанхайбди. Хонишодой ажалда эгээл харюусалгатай саг — түл абалга эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Мүнөө бидэнэр даалгагдаһан 630 эхэ хонидһоо 590 хурьга абанхайбди, хурьгадмай гарзагүй, — гэжэ омогтойгоор дуугараад, Нима Тубчинович хото хорёо тээшээ эршэтэйхэн гэшхэлбэ.

...Хотон соонь ороходо, хохир жэгдэхэнээр тараагдаһан, шииг нойтогүй, хуурай байба. Эндэ һая хурьгалһан 28 хонид тусхай таһалганууд соогуур шэмэтэй үбһэ эдинэ. Бишыхан, нарай хурьгад өөдэргэн, һэргэлэн юумэд мааралдана.

Ямар аргаар, хайшан гээд түлнүүдээ гарзагүй харууһалдаг тухайнь эдэ нүхэдтэй ярилдахада:

— Ямаршье амитан сэбэр уһан, шэмэтэ тэжээлэй, зүбөөр харууһалалгын хүсэн ха юм. Түрүүшын таба-зургаан хоног соо нарай хурьгаднай эхэтэеэ хамта тусхай таһалга соо байлгагдадаг. Эхынь хурьгаяа һайнаар абаһан хойно саашадаа нарай хурьгадые таба арбаарнь, һүүл тээшээ 30—40-дөөрнь илганабди. Игаабари наратай үдэрнүүдтэ хонид бэлшээридэ гаргагдаад, һүниндөө хурьгатаяа хонодог, — гэжэ тайлбарилба.

Хашаан соо эдеэлжэ байһан, һаяар хурьгалха эхэ хонидые харахада, яшагүй тобирнууд. Хэдэн арбаад хобоо хобтонууд соо шулуун дабһан, холимол тэжээл, ногоон һолоомон, һайхан үбһэн харагдана. Тэжээлшье яһала зөөгдэһэн, хабарай хии бараанай үнгэртэр, хүрэхэ юм хаш. Һайса шабагдаһан хотон соонь һаруул, дулаан.

Һаянай эли бодо дулаараа. Наратай игаабари үдэрөй тэн болохын урда Нима Тубчинович мориндоо мордожо, һүрэг олон хонидоо һолоомоной узуур тээшэ туужа гараа.

Илалтын гушан жэлэй ойдо мүнөө хаа хаанагүй үргэнөөр бэлдэжэ байна. Энэ ехэ һайндэрые ажалай амжалтаар угтахын тулада Нима Дамбаевай даажа байдаг отарынхид аһан шадалаараа ажаллана.

Олон национальна агууехэ совет арадай Илалтын һайндэрые нэрэтэй солотойгоор угтаха гэһэн эрмэлзэлгэ совет хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ түрэнэ. Бидэнэршье хаба шадалаараа оролдожо, мартын 20 болотор хонидоо хурьгалуулжа дүүргэхэ, нэгэншье хурьга гарзада оруулангүй зүлгэ ногоон дээрэ гаргахал байхабди, — гэжэ Цайдамай бэрхэ хонишон Нима Дамбаевич омогтойгоор хөөрэбэ.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

ТАРИЛГЫН УРДА ТЭЭ

(...РЭҺЭНЭЙ ИНСПЕКЦИҺЭЭ РЕПОРТАЖ)

1-дэхи зэргын тоодо ородог үрэһэнэй гүрэнэй инспекцинүүд республика дотор-най үсөөхэн юм. Тэдэнэй нэгэниинь Мухар-Шэбэрэй аймагай инспекци болоно. Зургаан хүнһөө бүридэһэн багахан энэ коллектив эртэ намарһаа захалаад, хабарай тарилгын эхилтэр 3.500-һаа 4.000 хүрэтэр үрэһэнэй бүлэг (образец) шалгажа, шанарыень тодоруулдаг.

Мүнөө жэлэй тарилгада хэрэглэгдэхээр аймагай колхоз, совхозуудта хаагдаһан 180.800 центнер хүрэнгын ороохоной 145.600 центнерынь тарилгын шанарта хүргэгдэнхэй. Жэшээнь, «Эрдэм» совхоз, «Коммунизм», «Родина», «Заганский», «Путь Ленина» колхозуудай бүхы үрэһэн 1-дэхи, 2-дохи классай болгогдонхой.

Ажахы бүхэнэй поли дээрэһээ хуряагдаһан ороохото ургамалай шанар али бүхы талаһаань наринаар шэнжэлэн шалгажа гаргаһанһаа баян ургасын эхин табигдана бшуу. Тиимэһээ бидэндэ шанга эрилтэ табигдадаг. Дааһан хэрэгтээ хайхарамжагүйгөөр, тунайшаар хандабал, ажахы бүхэндэ али тухай ехэ хохидол ушаруулагдаха гээшэб гээд үнинэй хүдэлмэришэн К. Н. Ярославская хөөрэнэ. Клавдия Николаевна энэ ажалда 17-дохи жэлээ таһалгаряагүй хүдэлхэ зуураа, баян дүршэлтэй болонхой.

— «Знамя Ленина» колхоздо 1.000 центнер, «Одон» совхоздо 2.500 центнер обёосой хүрэнгэ сэбэрлэгдэжэ, хүсэд шалгагдаагүй байна. Энэ хүдэлмэри ойрын сагта дүүрэхэ, — гээд инспекциие даагша З. Б. Шамколович хөөрэнэ.

Инспекциин бүхы ажал хүрэнгын шанар тодоруулгаар дүүрэдэггүй. Тарилгын нормо зүбөөр тааруулан табихаһаа эхилээд, ургасын хойноһоо харууһалха, ургамалай хоротон, үбшэнтэй тэмсэхэ, үрэһэнэй участогуудай урга-са саг соонь хуряажа абаха, склад, тоогуудые сэбэрлэхэ, дезинфекци хэхэ, ерэхэ жэлэй хүрэнгын ороохо хүсэд хаажа абаха, сэбэрлэхэ, шалгуулха гэхэ мэтэ ажал инспекциин нарин хиналта доро байдаг.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша лаборантка **К. Н. Ярославская** (зүүн талаһаа) хүрэнгын ороохоной ажамидарал шэнжэлжэ байна. Лаборантка **Т. А. Филатова** счётчик-раскладчик аппарадаар ороохо тооложо байна.

Авторай фото.

СОЦИАЛИС ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН ТУГ ДОРО

ВСРП-гэй XI съезд дээрэ

БУДАПЕШТ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин XI съездын делегадууд үнгэрэгшэ дүрбэн жэлэй туршада хэгдэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые ехэ һонирхолтой, эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэжэ, Венгриин Арадай Республика дотор хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулха саашанхи зорилгонуудые тодорхойлжо байна.

Мартын 18-ай үглөөнэй заседани Дьерскэ машина бүтээлгын заводой фрезеровщик Й. Палын үгэ хэлэлгээр эхилээ. Партиин шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһанай ёһоор, завод доторой демократиие бүхы талаарнь хүгжөөлгэ — олониитын эдэбхи үүсхэл хүгжөөн дэлгэрүүлгын шухала нүхэсэл болоно. Ажал хэрэгтээ, ниитын зөөридэ эзэн ёһоор хандалгын мэдэрэл ажалшадай сэдьхэл бодолдо саашадаа сэхэ шууд нэбтэрүүлэн батадхаха шухала байна. Предприятинүүд, кооперативууд ба госхозуудта үргэнөөр дэлгэрһэн социалис ажалай бригадануудай хүдэлөөн энэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ гэбэ.

ВСРП-гэй Будапештын горкомой нэгэдэхи секретарь И. Катон үгэ хэлээ. 30 жэлэй урда тээ Венгриие Советскэ Союзай сүлөөлһые, мүн энэ хугасаа дотор манай орондо али бүхы туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлдэг байһыень Венгриин коммунистнууд, ороной бүхы арад зон хэзээшье мартахагүй. Советскэ Союзтай харилсаа холбоон — манай хүсэ шадалай эшэ үндэһэн, амгалан тайбан, зохёон байгуулхы ажал хэрэгүүдтээ амжалта туйлаха найдабари нүхэсэл болоно. Венгер арад КПСС-эй, Советскэ Союзай аха дүү ёһоной туһаламжа, дэмжэлгые саашадаа үзэхэ байха гээд этигэнхэйбди гэжэ И. Катон тусхайлан тэмдэглэбэ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ үгэ үгтөө. Съездын делегадууд болон айлшад Л. И. Брежневые удаан альга ташалгаар угтажа, хани халуунаар амаршалба. Съездэ хабаадагшад бултадаа һууриһаа бодожо, зал дотор нэрьемэ овоци удаан замхаагүй.

* * *

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ тон анхаралтайгаар шагнагдаһан, оло дахин удаан альга ташалгаар угтагдаһан байна. Л. И. Брежневэй түгэсхэлэй үгэ, хэлэһэн үреэл бүхэниие съездын делегадууд нэрьемэ, удаан альга ташалгаар угтаа.

Нүхэр Л. И. Брежнев ВСРП-гэй XI съездэ КПСС-эй Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалгые нэрьемэ альга ташалган доро президиумдэ дамжуулба.

Съезд дээрэ түрүүлэгшээр һууһан, ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Венгриин Профсоюзуудай Соведэй генеральна секретарь Ш. Гашпар съездын делегадуудай, ВСРП-гэй гэшүүдэй, бүхы венгер арадай нэрэ дээрэ хэлэһэн халуун үгэнүүдэйнь түлөө нүхэр Л. И. Брежневтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөө. Коммунизм байгуулжа байгаа совет арадта Венгриин коммунистнуудай, бүхы венгер арадай үмэнэһөө хани халуун амаршалга дамжуулаад, КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтээ шэнэ амжалтануудые туйлахыень Соведүүдэй ороной ажалшадта хүсэбэ.

Венгриин ниислэлэй Барилгашадай профсоюзай ордоной залһаа телевиденеэр ба радиогоор Советскэ Союз тээшэ сэхэ дамжуулга хэгдээ. Леонид Ильич Брежневэй хэлэһэн үгые Венгриин, Советскэ Союзай ба бусад оронуудай олон миллион хүнүүд хараһан, шагнаһан байна.

Советскэ Союзай Коммунис партиин делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй тус съезд дээрэ хэлэһэн үгэ КПСС-эй ба ВСРП-гэй, СССР-эй болон ВНР-эй арадуудай хоорондо улам бэхижэжэ байгаа хани холбооной, нягта нэгэдэлэй эли тодо жагсаал болон соностобо.

(ТАСС).

ВСРП-гэй XI съездэ КПСС-эй ЦК-гай бэлэг барюулагдаа

БУДАПЕШТ. (ТАСС). ВСРП-гэй XI съездын боложо байһан, Барилгашадай профсоюзай ордон дотор мартын 18-да Советскэ Союзай Коммунис партиин делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев ВСРП-гэй XI съездэ КПСС-эй Центральна Комитедэй эльгээһэн бэлэгые ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Янош Кадарта барюулба.

Бэлэгые барюулха үедөө Л. И. Брежнев иигэжэ хэлээ:

— Ураалай субад эрдэнеэр уралагдаһан бүтээлые Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин XI съездэ дамжуулхыемнай манай делегацида КПСС-эй Центральна Комитет даалгаа. Ураалай урашуулай бүтээһэн энэ бэлэг манай партинуудай, оронуудай ба арадуудай эбдэршэгүй бата хани холбооной һүлдэ тэмдэг болоно. Совет, венгер тугуудаар хүреэлэгдэһэн композици дээрэ Владимир Ильич Ленинэй дүрэ зурагданхай, «Коммунизмын илахань зайлашагүй. Тэрэ илахал байха». гэһэн Ленинэй үгэнүүд бэшэгдэнхэй. Танай съезд, тэрэнэй хүдэлмэри — Ленинэй энэ заабариин тон зүб байһанай үшөө нэгэ гэршэ баримта болоно.

Нүхэр Я. Кадар дурасхаалта бэлэгэйнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ баясхалан хүргэбэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН СОЮЗНО-РЕСПУБЛИКАНСКА МИНИСТЕРСТВО БА РСФСР-эй СОВХОЗУУДАЙ СОЮЗНО-РЕСПУБЛИКАНСКА МИНИСТЕРСТВЫЕ РСФСР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН СОЮЗНО-РЕСПУБЛИКАНСКА МИНИСТЕРСТВО БОЛГОН НЭГЭДҮҮЛХЭ ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум **иигэжэ тогтообо:**

РСФСР-эй Хүдөө ажахын союзно-республиканска министерство ба РСФСР-эй Совхозуудай союзно-республиканска министерствые РСФСР-эй Хүдөө ажахын союзно-республиканска министерство болгон нэгэдүүлхэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1975 оной мартын 18.

Хани барисаанай бүлгэмдэ шагнал барюулагдаба

Венгриин Арадай Республикын Советскэ Союзай арадуудай хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбоое хүгжөөн бэхижүүлгэдэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Венгер-совет хани барисаанай бүлгэмые Арадуудай хани барисаанай** орденоор шагнаба.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани мартын 18-да болобо. РСФСР-эй Верховно Соведые, автономито республикануудай Верховно Соведүүдые, нютагай ажалшадай депутадуудай Соведүүдые һунгаха һунгалтын нюниин 15-да зарлагдаһантайнь дашарамдуулан, һунгалтада бэлэдхэл хэлгэдэ хабаатай хэдэн асуудалнуудые Президиум хаража үзөө.

Тогтоол баталагдан абтаа. Һунгалта үнгэргэлгэ ниитэ-политическэ шухала кампани болоно. РСФСР-эй Конституциин, автономито республикануудай Конституцинуудай, ажалшадай депутадуудай Соведүүдые һунгаха һунгалта үнгэргэхэ тухай дүримүүдэй үндэһөөр тэрэниие үнгэргэхыень автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ, Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаарнуудай ба областьнуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ дурадхагдана.

Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр Соведүүдэй ба эдэнэй зургаануудай эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэриин хэмжээе саашадаа дээшэлүүлхыень КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1974 он) Пленумэй тогтоолһоо, партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгаһаа үндэһэлэн гараһан зорилгонуудые, 1975 оной ба бүхы юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые, социалис уялгануудые дүүргэхэ хэрэгтэ Соведүүдэй эмхидхэлэй ажал ябуулгые элсүүлэн хандуулхыень РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ, Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаарнуудай ба областьнуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ дурадхаба.

Ростовско, Пензенскэ областьнуудта зонһоо, ороһон дурадхалнуудые, мэдүүлгэнүүдые, гомдолнуудые хаража үзэхэ, хүнүүдэй хубиингаа хэрэгээр хүтэлбэрилэгшэдтэ хандан оролгые эмхидхэхэ талаар ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй хүдэлмэри тухай асуудалые Президиум заседани дээрээ хаража үзөө. Ростовско областиин гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ С. Н. Сабанеев, Пензенскэ областиин гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Е. Б. Кулькова мэдээсэлнүүдые хэһэн байна.

Зонһоо ороһон бэшэгүүдые хаража үзэхэ, хүнүүдэй хубиингаа хэрэгээр хүтэлбэрилэгшэдтэ хандан оролгые эмхидхэхэ талаар тохёолдоһон дутуу дундануудые усадхан зайсуулхыень Президиум Ростовско, Пензенскэ областьнуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдые, районуудай, городуудай, сельскэ ба посёлогуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдые уялгалаа. Зонһоо ороһон дурадхалнуудые, мэдүүлгэнүүдые, гомдолнуудые хаража үзэхэ, хүнүүдэй хубиингаа хэрэгээр хүтэлбэрилэгшэдтэ хандан оролгые эмхидхэхэ хүдэлмэреэ саашадань нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүдые абахыень автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ, Министрнүүдэй Соведүүдтэ, областьнуудай, хизаарнуудай, Москва ба Ленинград хотонуудай, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ дурадхагдаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. А. Яснов заседани хүтэлбэрилөө.

(ТАСС).

ҮНДЭР УРГАСЫН ТҮЛӨӨ—ҮДЭР БҮХЭНӨӨ

ҮБҺЭН, ҮШӨӨ ДАХИН ҮБҺЭН

(Хэжэнгын аймагай луговодууд, мелиораторнуудай зүблөөнһөө тэмдэглэл).

Хабар тээшэ хада гүбэйн саһанай хайлажа, тала дайдын хүр хагдаар халюуран харагдадаг болоходо, сабшалан дээрэ абаһаар хүлгөөтэй, хүн зон, машина техникэ олон боложо эхилдэг.

Һаяшаг Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой түб Эдэрмэг тосхоной урда, хойто бэеын нэлэнхы үргэн сабшалан дээгүүр арбаад автомашинатай хүнүүдэй ябахань харагдаа һэн. Эндэ аймагай ажахынуудай 50 гаран луговодууд, мелиораторнууд һаяар сабшаландаа гаража хүдэлхынгөө урда хэхэ ажал, бэелүүлхэ зорилгонууд тухайгаа, мүн түрүүшүүлэйнгээ дүй дүршэлые яажа дэлгэрүүлхэ тухай хөөрэлдэхэеэ сугларһан байна.

Адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг энэ аймагай алишье ажахыда нэн түрүүн үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ гээшэ эгээл шухала, хэзээдэшье тон хурсаар табигдадаг асуудал болонхой. Энэньшье гайхалгүй. Үхэр, мал, хонин һүрэгэйнгөө хобто кормушка соо хангалтама һайхан үбһэ ходо дүүрэтэр хээд байдаг болоод һаа, мяха, һү, нооһо ехээр абаха, тугал, хурьга олоор түлжүүлхэбди гэжэ эндэхид һайн ойлгоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Хэжэнгын аймагай ажахынуудта сабшалан һайнаар уһалха, үрэжэлыень һайжаруулха, олон жэлэй ногоошье тариха талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Тусхайлбал, Худанай совхоздо инженер-мелиоратор Б. Р. Санжимитыповэй хүтэлбэрилгэ доро илангаяа ехэ юумэн хэгдээ. Мүнөө тус ажахы 5 мянга шахуу гектар уһалагдадаг сабшалантай болоо. Тэрэнэй 2100 гектартань олон жэлэй таримал ногоон ургуулагдана. Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада тэндэхи гектар бүхэнһөөнь жэлдээ дунда зэргээр 12 центнер эрхим шанартай үбһэн абтаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ ехэ ган гасуур байгаашье һаань, совхоз бүхыдөө 46,9 мянган центнер үбһэ соможо абаа, үшөө энэ сабшалангай ургасаһаа 7430 центнер сенаж дараа. Тэндэхи түрүү луговод С. П. Линейцев нёдондо даажа байһан 188 гектар сабшалангай га бүхэнһөө 20 гаран центнер, мүн тэрэнэй 100 га дээрэһээ гектарай 33,5 центнер үбһэ хуряагаа юм.

Аймаг соогоо эгээн түрүүлэн, «Первомайский», Хэжэнгын совхозууд Худанайхидай дүй дүршэлые халан абажа, жэлэй дүрбэн сагта сабшалан дээрэ хүдэлхэ оньһожоруулагдаһан бригада, отрядуудые бии болгоо, газараа һайнаар үтэгжүүлдэг, уһалдаг болоо һэн.

Тэрэнэй ашаар лэ нёдондо эдэ совхозууд ган жэлдэ үбһэ ногооной муу бэшэ ургаса абажа, мүнөө бүдүүн тэжээлээр ядамаргүй адууһа малаа үбэлжүүлжэ байна. Илангаяа уһалагдадаг сабшалан дээрэһээ һайн ургаса абтаа. Жэшээнь, Хэжэнгын совхоз сабшалангай га бүхэнһөө дунда зэргээр 10,2 центнер үбһэ хуряагаа. Харин эдэнэртэй тон адли эрхэ байдалда байһан Загаһатын, Чисаанын совхозууд уһалагдадаг газарай гектар бүриһөө миил 6 центнер үбһэ абаа.

Эгээл тиимэһээ эндэ сугларагшад «Первомайский» совхоздо энэ талаар хэгдэжэ байһан ажалые анхаралтайгаар хараа, саашадаа түрүү ажахынуудай, эрхим луговодуудайнгаа дүй дүршэлые түргэнөөр дэлгэрүүлжэ, бүхы сабшалан дээрэһээ тогтууритай баян ургаса абадаг болохо тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо, тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа.

Газар уһалха системэнүүдэй аймагай управлениин начальник Д. Д. Дугаров үнгэрһэн жэлдэ хэгдэһэн хүдэлмэри, бии байһан дутуу дунданууд, саашанхи зорилгонууд тухай элидхэл соогоо тогтожо хэлэһэн байна.

Нёдондо аймаг дотор уһалагдадаг бүхы 14,3 мянган гектар сабшалан дээрэһээ 124 мянган центнер үбһэн абтаа гэхэ гү, али га бүхэнһөө 8,7 центнер ургаса суглуулагдаа, Тиихэдэ 11 мянган га хуурай добо газарһаа хамта 62 мянган центнер үбһэн хуряагдажа, га бүхэнэй 5,7 центнер ургаса гараа.

— Эдэ тоонууд юу харуулнаб гэхэдэ, сабшалангай газар, илангаяа уһалагдадаг сабшалан яһала ехэ байна. Газар уһалха, үрэжэлыень һайжаруулха хэрэгтэ гүрэнһөө мүнгэ зөөришье ехээр үгтэнэ. Гансахан энэ жэлдэ 750 мянган түхэригэй мелиоративна хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Теэд энээнһээ үшөөл һанаһанда хүрэмэ һайн аша үрэ абажа биранагүйбди. Үнэндөө, уһалагдадаг газарые зүбөөр үтэгжүүлээд, хүрьһэнэйнь нэбтэртэр ундалуулаад байгаа һаа, тэрэ ямаршье уларилтай, гандуушье жэлдэ найдамтай ехэ ургаса үгэхэ зэргэтэй ха юм. Жэшээнь, республика дотор нёдондо уһалагдадаг сабшалангай га бүхэнһөө 14 центнер үбһэн абтаа бшуу. Ингээд ерэхэдээ, аймагай ажахынууд үбһэ тэжээл элбэг дэлбэгээр абаха ехэхэн арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүйнь эндэһээ элирнэ. Уһалагдадаг газарай га бүхэнһөө ядахын сагта 10—11 центнершье үбһэ хуряагаа һаа, нёдондонойхиһоо 25 мянган центнерээр ехэ бүдүүн тэжээл суглуулха, мүнөө совхоз бүхэн ямаршье ядалгүй малаа ондо оруулжа байха һэн, — гэжэ Д. Д. Дугаров хэлэнэ.

Элидхэлшые, мүн үгэ хэлэһэн хүнүүдые шагнажа байхада, аймагай олонхи ажахынууд ехэхэн баялиг — сабшалангаа, илангаяа уһалагдадаг газараа бодото эзэн ёһоор харууһалнагүй, ургасыень эрид дээшэлүүлхэ тушаа бодото оролдолго үшөөл гарганагүй гэжэ ойлгохоор болоно. Нёдондо бүхы уһалагдадаг сабшалангай оройдоол 1900 гектарта га бүхэнэй 30 тонно шэбхэ гаргагдаа. Мүн 4200 га газарай гектар бүхэндэ хоёр центнер шахуу минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ сабшалан дээрэ аммиагай селитрэ оруулагдахаяа болинхой. Үнэндөө эндэхи ажахынууд жэл бүри адагынь 4500—5000 гектар сабшалангай га бүхэндэ 50—60 тонно шэбхэ гаргажа, тусгаар үтэг болгохо дүүрэн аргатай. Ингээд ерэхэдээ, аймаг дотор уһалагдадаг бүхы сабшалангай 60—70 процентдэнь нэгэшье центнер шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдангүй үлэнэ.

Үнгэрһэн жэлдэ аймаг дотор бүхыдөө 170 хүнһөө бүридэһэн зургаан лугомелиоративна оньһожоруулагдаһан отряд, луговодуудай 16 звено, бригаданууд хүдэлөө. Энэмнай ехэхэн хүсэн гээшэ ааб даа. Тэдэниие хэрэгтэй техникээр, бүхы юумээр хангаад, урдаа тодорхой зорилго табяад, ондоо ажалда һамшаангүй хүдэлгөө һаа, сабшалан дээрэ ехэхэн ажал хэгдэхэ байна.

Гэбэшье зарим ажахынуудта тэдэнь миил ёһын тэдыдэ эмхидхэгдээд, хабар ойро зуура хүдэлһэн нэрэтэй болоод лэ тараагдашана. Үнгэрэгшэ жэлдэ гансал Худанай совхозой Ч-Д. Санжижаповай, Хэжэнгын совхозой Б. Аюровай, «Первомайский» совхозой Г. Ивановой хүтэлбэрилдэг оньһожоруулдагдаһан отрядууд һайнаар хүдэлжэ гараа.

Сабшалан һайнаар уһалаад, үтэгжүүлээд байгаа һаа, ямаршье жэлдэ үбһэ ногооной үндэр ургасын абтаха байһан тухай Худанай совхозой луговод С. Линейцев, «30 лет Октября» совхозой луговод Н. Гончаров гэгшэд өөһэдынгөө дүй дүршэл дээрэһээ сугларагшадта хөөрэжэ үгөө.

Эдэнэр наг шэбхэ бүхы газар дээрээ бага багаар таража нилаадаггүй, харин нэгэ захаһаань һайнаар үтэгжүүлжэ, саашань бүхы газараа даамгайгаар шэбхэжүүлдэг. Һаг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэеэ газарайнь хүрьһэнэй үрэжэл харалсажа, зүбөөр оруулдаг. Илангаяа газараа хабартаа, зундаа, аргатайл һаань, 2—3 дахин уһална. Тиигэхын тула үбэлдөө һубаг ханаабай эхиндэ тошо ехээр халяадаг байна.

Саашадаа бүхы сабшалан дээрэһээ эрхим шанартай, элбэг ехэ үбһэ абахын тула ажахы бүхэндэ олон жэлэй ногоо тариха шухала гэжэ луговодууд, мелиораторнууд хэлсээ. Жэшээнь, ойрын жэлнүүдтэ «Первомайский» совхоздо Билхадайн намаг хатаажа, «50 лет Октября» совхоздо Аралай уһалуурниин һубаг һанааб, хаалта шэнээр барижа, Чисаанын сөөрэм тогтоожо, бүхыдөө тэндэ 1700 үлүүтэй гектар газар үндэһөөрнь һайжаруулха, олон жэлэй ногоо тариха зорилго табигдана. Тингэжэ совхоз бүхэн ойрын 2—3 жэлһээ 2,5—3 мянга хүрэтэр гектар уһалагдадаг, олон жэлэй ногоо тариһан, хорёологдоһон сабшалантай болохо.

Байгша ондо аймагай ажахынууд сабшалангай гектар бүриһөө 10—10,5 центнерһээ бага бэшэ үбһэ, уһалагдадаг газарай га бүхэнһөө 15 центнер ургаса абаха зорилготой. Тингэжэ бүхыдөө 280—300 мянган центнер үбһэ хуряахын түлөө тэмсэхэ юм.

Энэ хүнгэн бэшэшье һаа, яһала дүүргэгдэхээр зорилго. Гансал мүнөөнһөө габшагай хоёр һарын соносхогдоһон түрүүшын үдэрһөө сабшалан дээрээ эршэмтэйгээр хүдэлхэ шухала.

В. ТОКТОХОЕВА.
Хэжэнгын аймаг.

ЕХЭ ҺҮНЭЙ ТҮЛӨӨ

1971 оной эхеэр шэнэ, юһэдэхи табан жэлэй туршада бэелүүлхэ түсэбтэ даабари абтаа һааб даа. Хүдөө ажахын продуктнуудые абалга болон гүрэндэ тушаалга нилээд ехэ болохо байһа, хүсэндэнь хүргэхэ гээшэ юрэдөө гайтай шэнгеэр һанагдаа һэн. Илангаяа малшадай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үмэнэ ехэ зорилго табигдаа.

Юуб гэхэдэ, тэрэ түрүүшынь жэлдэ һү худалдалгаяа 11,4 мянган центнер һү, 4,2 мянган центнер мяха, 720 центнер нооһо тушааһан байбал, табан жэлэй һүүлшынь жэлдэ һү худалдалгаяа 17,5 мянган центнертэ, мяха 5250 центнертэ, нооһо 830 центнертэ хүргэхэ уялгатай байгаа. Манай ажахын байдалаар хадаа энэмнай горитойхон лэ ургалта болоно, ехэхэн хүсэ, оролдолго гаргаха байһамнай элирээ бэлэй.

Мүнөө табан жэлэй барагдатар оройдоол арба һарын хэмжээтэй саг үлэшэбэ. Үнгэрһэн үедэ хэһэн, бүтээһэн ажал хэрэгээ согсолон харахада, һайншье, дутагдалтайшье зүйлнүүдэй бии байһаниинь элирнэ. Яаба хээбэшье 1975 оной түсэбтэ даабаринуудые заатагүй дүүргэхэ эрилтэ табигдана. Энэ тиимэ бэлэн бэшэ.

Гэбэшье малшаднай ехэ абьяастайгаар, эрмэ шангатайгаар хүдэлжэ байна. Илангаяа һаалишадай ажал магтамаар. Бидэ һү һаалиин табан фермэтэйбди. Эдэнэр мүрысөөнэй манлайда алхална. 1971 ондо манай совхоз соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр хоёр мянган килограмм һү һааһан хоёр һаалишан байһан юм. Харин үнгэрһэн жэлдэ хоёр мянгатанай тоо 26-да хүрэбэ. Эдэнэр ажахын бүхы һаалишадай хахадынь болоно бшуу. Һаалишад Ц-Д. Гурожапова, Х. А. Нимбуева, Д-Х. Доржиева, Д. Э. Цыбенова, Г. Дроздова, Д. Ширапова табан жэлэйнгээ даабарие гурбан жэл юһэ һарын туршада дүүргэһэн һэн. Совхозой түрүүшүүлэй суглаанай болоходо, эдэнэртэ «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн хүндэлэлэй тэмдэг барюулһан байнабди. Нёдондо жэлэйнгээ социалис уялгые 47 һаалишад дүүргээ. Һүнэй шанар нилээд дээшэлээ. Гүрэндэ тушааһан һүниинь имагтал нэгэдэхи, хоёрдохи бүлэгэйхеэр лэ абтадаг болонхой.

Каменкын һү һаалиин фермын һаалишад коллективээрээ хоёр мянганай дабаа гаталһаар хоёр жэл болоо. Инмэ амжалта зүн дэгээн туйлагдаа бэшэ. Совхозой партком һү һаалиин фермэнүүдэй коллектив бэхижүүлхэ, мүн малшадай дунда хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулна. Жэшээнь, 400 шахуу үнеэдгэй Центр гэжэ томо фермые нэгэдэхи отделениин партийна эхин организациин секретарь Бато-Далай Жамсуев хүтэлбэрилдэг юм. Тиихэдэ Наридхын гүүртын коллективые аймагай Соведэй депутат Ханда Цыбикдоржиевна Цырен-Ешеева даадаг. Тиихэдэ аймагай Соведэй депутат Дулма Эрдынеевна Цыбенова «Улаан туяа» гэжэ фермын, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордэнто Хамажап Абидуевна Нимбуева Каменкын фермын ахалагша һаалишад юм.

Центрэй ба Наридхын һү һаалиин фермэнүүдтэ партийна, партийно-комсомолой бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. 1973 ондо нютагайнгаа дунда һургуули дүүргэһэн малшадаймнай хүбүүд, басагад мал ажал дээрэ хүдэлхөөр эльгээгдээ бэлэй. Тингэжэ Наридхын фермэ комсомол-залуушуулай коллектив болон алдаршаа. Мүнөө энэ фермэ аймагай залуушуулай коллективүүдэй хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлэнхэй. Тус фермын дүрбэн залуу һаалишад январь һарада КПСС-эй гэшүүндэ абтаа һэн.

Һаалиин фермэнүүд хоорондоо мүрысэдэг. Илажа гараһандань кварталай дүнгөөр совхозой дирекци, партком болон профсоюзай комитедэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдадаг юм. Һарын дүнгөөр түрүү һуури эзэлһэн һаалишан дамжуулгын улаан вымпелдэ хүртэдэг. Центрэй, Наридхын, Каменкын фермэнүүд улаан булантай. Тэндэ кино харуулдаг, библиотекэ хүдэлдэг, шэнэ газетэ, журналнууд дэлгээтэй байдаг юм. Ажалай үрэ дүн харуулһан бюллетень ханада хадаатай байдаг шуу.

Каменкын һү һаалиин фермын малшад үбэлжэлгын үедэ һү ехээр һааха социалис мүрысөө аймагай доторoo үүсхэһэн байна. Һаалишад нүхэд Гурожапова, Доржиева, Нимбуева, Дроздова, Цыбенова, Базарова, Тыхешкенова үбэлжэлгын хаһада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1800—1900 килограмм һү һааха гэһэн социалис уялгатай. Тэдэнэр мүнөө мянгаад килограмм һү һаанхай. Абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжотой байһанаа ажал хэрэгээрээ гэршэлнэ.

Энэл эршээ һуладхаагүй хадаа совхознай һү һааха, гүрэндэ бэлэдхэхэ табан жэлэй даабарие хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна һайндэр болотор дүүргэжэ шадаха зэргэтэй.

Хамаг хэрэгнай хуу һайн, урагшатайгаар бүтэнэ гэжэ хэлэхын аргагүй. Дутуу дунданууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл бии гээшэ. Малаймнай олонхи байра хуушаранхай, тэжээл буйлуулха цехүүд баһал бирагүй байдалтай. Алишье фермэдэмнай оньһон түхеэрэлгэ үгы. Тиимэһээ бүхы хүдэлмэреэ малшаднай гараараа хэнэ бшуу. Зун болоходо бэлшээреэр ядалдадаг гээшэбди. Һаамхай үнеэдые зундаа холо абаашахын аргагүй. Һайжаруулагдамал бэлшээритэй болохо саг тулажа ерэнхэй. Гэбэшье совхозуудай трест энэ хэрэгтэ мүнгэ һомолжо үгэнэгүй. Ингэжэ юумэн хойшоо татагдана.

П. ВИНОГРАДОВ.
Яруунын аймагай Нарһатын совхозой парткомой секретарь.

ӨЙН ҺАЙНДЭРТЭ

Эсэгэ ороноо хамгаалха Агууехэ дайнай үедэ Егнин Цыбикович баатар сэрэгшэ ябаһан юм. Мүнөө 55 наһатай болобо. 3-дахи группын инвалид гэжэ тоологдодог. Дайнай дүүрэһээр 30 жэлэй баяр баясхалангай ойн үдэр сэрэгшэ Егнин Цыбикович Бадмаевайшье нэрэ соло хүндэтэйгөөр дурдагдаха байха.

Баатар сэрэгшэ энэ ехэ һайндэртэ мүнөөнһөө бэлдэнэ. Зүгөөр дайнайнгаа медальнуудые аршана бэшэ, харин ажалайнгаа үндэр амжалтануудые бэлэг болгон барихаяа эрмэлзэнэ. Энэ хүмнай республикын суута хонишодой нэгэн юм. Мүнөө Ивалгын ОПХ-гай Ухаа-Толгой гэжэ газарта хонидоо түрүүлжэ байна. Ахалагша хонишон жэлһээ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө зуу гаран хурьга абадаг гээшэ. Нёдондо 100-һаа 116 хурьга абаа һэн. Харин энэ жэл 120 хурьга абаха уялгатай. Абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула Егнин Бадмаев хурьган бүхэниие өөрын газаар түлжүүлхые, анхархые оролдоно. Энэ хэрэгтэ Егнин Цыбиковичай һамган Бимба Нимаевна Баирова тон найдамтай туһалагшань болоно. Юуб гэхэдэ, Бимба өөрөө дүршэлтэй хонишон. Мүнөө энэ отарын 512 хониной хахадынь хурьгалаад байна. Тиихэдэ түрэһэн хонидой гурбанайнь нэгэ хуби эхирлээ.

— Агууехэ илалтын һайндэртэ зорюулан, зуун эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абажа шадахал байхабди, — гээд Ленинэй орденто ахалагша хонишон Егнин Бадмаев хэлэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Бадмаев, Б. Баирова эхир хурьгадые хооллуулжа байна.

Д. БАЛДАНОВ.
Авторай фото.

Политическэ һуралсал

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ҮЕ ОРОБО

Республикын партийна организацинуудай суртал бодолой хүдэлмэридэхи харюусалгатай үе — политическэ һуралсалай жэлэй түгэсхэхы шата оробо. «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые, партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, республикын партийна организацинууд партийна һуралсалай хэмжээе дээшэлүүлхын, коммунис байгуулалтын зорилгонуудтай нягта холбоотой болгохын тулада зохихо хүдэлмэри ябуулһан байна.

Республика дотор 20 мянган коммунист, комсомолшууд болон партийнабэшэ эдэбхитэд Ленин багшын зохёолнуудые, партиин XXIV съездын тодорхойлһон коммунис байгуулалтын теориин болон практикын шухала асуудалнуудые, илалтын 30 жэлэй ойдо, ородой түрүүшын революциин 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан документнүүдые шудална.

Марксистско-ленинскэ һуралсалай удхые улам гүн гүнзэгы болгохын тулада партийна комитедүүд, организацинууд ехэ һаналаа табидаг болонхой. Партиин Улаан-Үдын горком, Кабанскын, Захааминай, Прибайкалиин, Советскэ, Улаан-Үдын райкомууд һуралсалые аша үрэ ехэтэй болгохын тулада бюро дээрээ ходо зүбшэдэг байдаг юм. Прибор бүтээлгын, авиационно заводуудай, Буряадай модо болбосоруулгын ба мебелиин комбинадай, Сэлэнгын модоной баазын, Бэшүүрэй «Победа», Баргажанай аймагай Уланай колхозуудай, Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой болон бусад ажахынуудай партийна организацинууд марксистско-ленинскэ эрдэмээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ гэһэн уставай эрилтэ хэр дүүргэгдэнэб гэжэ коммунистнуудай тоосоо шагнадаг болонхой. Политическэ һуралсалые аша үрэ ехэтэй болгохын тулада партийна организацинуудай эрхилһэн ехэ хүдэлмэриин ашаар ажалшадай эдэбхи үүсхэл дээшэлжэ, ажахын зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ ашатай туһатай байгаа. Республикын промышленна предприятинууд 1974 онойнгоо түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргээ. Тэрэнэй ашаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй Улаан туг, дипломоор шагнагдаа һэн. Кабанскын, Захааминай аймагуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, Баргажанай аймагай Уланай колхоз, Сэлэнгын совхоз 1974 оной түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэнэй, мал ажалай продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндэ худалдаһанайнгаа түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шагнада хүртэһэн байна. Тиихэдэ Зэдын аймагай ажалшад, Кабанскын, Хяагтын, Санагын, Хүрбын совхозуудай, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Улаан-Үдын аймагай «Маяк», Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозууд РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугуудые мүнгэн шантайгаар абаа.

Марксистско-ленинскэ һуралсалай жэл түгэсхэхы шатадаа оробо. Хүдөө нютагуудта апрель һарада, городуудта май һарада, түгэсхэлэй хэшээлнүүд болохо юм. Мүнөө партийна организацинуудта һуралсалай жэлэй түгэсхэлдэ бэлдэжэ байна. Энээнэй зорилго юуб гэхэдэ, үзэһэн юумэеэ хүнүүдэй һайнаар ойлгохо хэрэгтэнь туһалха, теориин асуудалнуудые бодото зорилгонуудтай — үйлэдбэриин, коллективүүдэй шиидхэжэ байһан асуудалнуудтай холбожо һурахадань туһалха шухала. Политическэ һуралсал хадаа хүнүүдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, табан жэлэй түгэсхэхы 1975 оной түсэб болон социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ хүн зониие зоригжуулха ёһотой. Тэрэнһээ гадна, һуралсалай дүн гаргалгань хадаа һурадаг хүнүүдые политическэ, экономическа, литературада дуратай болгохо зэргэтэй. Нүгөө талаһаа түгэсхэлэй хэшээлнүүд хадаа һуралсалай шанар шалгаһан шалгалта болоно.

Жэлэй туршада программын ёһоор үзэгдэһэн материалнууд түгэсхэлэй хэшээлнүүд дээрэ хэлсэгдэхэ болоно. Шэнэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй зорилгонууд, партиин зохёоһон документнүүд доторхи теориин болон политикын асуудалнууд, түрүүшын ородой революциин 70 жэлэй ойдо, Илалтын 30 жэлэй ойдо, партийна документнүүдые һэлгэлгын дүнгүүдтэ зорюулагдаһан тогтоолнууд, партиин дотоодын болон гадаадын политикада хабаатай асуудалнуудаар нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд түгэсхэлэй хэшээлнүүдтэ табигдажа болохо. Түгэсхэлэй хэшээлнүүдтэ табигдажа болохо асуудалнуудые бултыень эндэ тоолохын аргагүй. Эдээниие һуралсалай программатай, өөһэдынгөө эрхэ байдалһаа дулдыдуулан тодорхойлхо хэрэгтэй. Зүгөөр нэгэл асуудал эндэ гол һуури эзэлхэ зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, политическэ, экономическа һуралсалай аша үрэ дээшэлүүлхэ тухай бодомжолхо шухала.

Түгэсхэлэй хэшээлнүүд дээрэ табигдаха асуудалнуудай темые мүнөөнһөө тодорхойлжо, теориин орёо асуудалнуудаар туһаламжын лекцинүүдые уншуулха, нэмэлтэ хэшээлнүүдые үнгэргэхэдэ болохо байна. Хэрбээ политическэ һургуули гү, али семинарнуудай программаһаа гээгдэжэ ябаа һаань, партийна организацинууд энээнээ хүсэлдүүлхэ хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Хамтын хөөрэлдөөнүүд, шалгалтанууд, зачёдууд, реферадууд болон элидхэлнүүдые хэхэ, мүн теоретическэ, научно-практическа конференцинүүдые үнгэргэхэ зэргэтэй. Энэ ушар һуралсалай дүн гаргахада тон таарамжатай байна. Теоретическэ болон методическа семинарнуудта шухала шухала темэнүүдээр элидхэлнүүд болон реферадуудые зүбшэбэл, зохисотой. Марксизм-ленинизмын университедүүдтэ, партийна эдэбхитэдэй һургуулинуудта шалгалтанууд болон зачедуудые хэбэл, боломжотой. Тиигэбэшье, теоретическэ конференцинүүдые үнгэргэхэдэ хамаагүй. Бэеэ даагаад һурадаг коммунистнуудые теоретическэ конференцинүүд болон хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадуулха хэрэгтэй.

Түгэсхэлэй хэшээлнүүдые үнгэргэхэдөө, һуралсадаг хүнүүдэй мэргэжэл болон ажал хараадаа абалсаха шухала. Партиин горком болон райкомуудай дэргэдэ, марксизм-ленинизмын университедүүдэй партийна эдэбхитэдэй факультедүүдтэ һуралсагшадта арадай ажахын ударидалгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхыень дурадхажа болоно. Тиихэдэ, инженернүүд, техникүүдэй һуралсадаг семинарнуудта эрдэм техникын хүгжэлтын асуудалнуудые хэлсэжэ болоно. Тиихэдэ марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалдаг һургуулинуудай түгэсхэлэй хэшээлнүүдтэ партиин дотоодын ба

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

АНДА ХОТОНУУДАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ЙОШКАР-ОЛА. (ТАСС-ай корр. В. Алексеев). Республикын ниислэлэй микрорайонуудай нэгые Арадай засагта Венгриин областной түб — Сомбатхей гэжэ анда хотын нэрээр нэрлэхэ гэһэн шиидхэбэри Йошкар-Ола хотын Соведэй гүйсэдхэхэ комитет гаргаа. Фашис булимтарагшадһаа ахa дүү ороной сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ, мари ба венгер арадуудай хоорондохи хани барисаанай улам хүгжэжэ байһанай хүндэлэлдэ иимэ шиидхэбэри абтаһан байна.

Гэхэтэй хамта Венгриин Арадай Республикада, Сомбатхей хотодо улад зоной ажаһууха район баригдажа эхилбэ. Тэрэниие «Йошкар-Ола» гэжэ нэрлэхэ юм.

ШУБУУДАЙ ФАБРИКА БАРИГДАНА

РЯЗАНЬ. (ТАСС-ай корр.). 3 миллион бройлер-дальбараа үсхэбэрилхэ фабрика область доторoo түрүүлэн Рязань шадар баригдажа эхилбэ. Жэлдээ 4,5 мянган тонно шубуунай мяхан эндэһээ тушаагдаха байна.

Барилгашад фабрикын түрүүшын ээлжээ 1976 ондо ашаглалгада оруулха уялга абанхай. Арбадахи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ сүм ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдана.

ТАРИЛГЫН ТЕХНИКЭ БЭЛЭН

МИНСК. (ТАСС-ай корр. Е. Галкин). Хабарай тарилга хэхэ техникын бэлэн болгогдоһые шалгаха харалга Белоруссида эхилээ. Колхоз, совхозуудта тусхай комиссинууд эмхидхэгдээ. Түрүү механизаторнууд, инженерно-техническэ албанай, арадай хиналтын бүлэгэй түлөөлэгшэд эдэнэй бүридэлдэ ороно. Заһабарилгын шанар шалгахаһаа гадна, машинануудай, оньһото техникын ямараар таарулагдан табигдаһые туршажа үзэнэ. Тиигээд ямар машинын хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлэн болоһые элирхэйлэн тэмдэглэдэг байна.

Мүнөө 86 мянган трактор заһабарилагданхай. Энэнь бүхы паркын 91 процент болоно. Плугууд, культиваторнууд, сеялкэнүүд, хартаабха һуулгадаг машинанууд бэлэн.

УЗБЕГОЙ ДЭЛЬБЭГЭР НАБШАҺАТАЙ ОБЁОС

КИБРАЙ. (Ташкентскэ область). (ТАСС-ай корр. О. Панова). Эндэхи «Октябрь», Узбегэй ССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозууд шэнэ сортын — Узбегэй дэльбэгэр набшаһатай обёос таряжа эхилбэ. Узбегэй мал ажалай эрдэм-шэнжэлэлгын институт иимэ сортын обёосой 2.500 центнер үрэһэ республикынгаа ажахынуудта үгэһэн байна. Гурбан жэлэй турша соо Самаркандын сорт туршаха участогта тэрэниие тарижа ургуулхадань, гектарай 440 центнер ногоон эшэ намаа үгэһэн байха юм.

Республикын уһалагдадаг зононуудта шэнэ сортын обёос тарихадаа, тэжээл болгон хуряахаар хараална. Октябрь — ноябрь һарануудта тэрэниие таряад, апрельдэ хуряахада болохо. Февраль — март һарануудта тарилга хээд, май соо ногоон эшэ намааень хуряадаг юм. Узбекистандашье 1,5 миллион тонно үнэтэ тэжээл хуряажа болохо.

МЕХАНИЗАТОРНУУД ГАЗАР ТАРЯАЛАНГАА УҺАЛНА

САГАРЕДЖО. (Грузиня ССР). (ТАСС-ай корр. В. Гулашвили). Гаре-Кахетинскэ үндэр тэгшэ газарай виноградникгуудта уһалалгын хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэнэ. Һаяхан эмхидхэгдэһэн ажахынууд хоорондын мелиоративна нэгэдэлэй механизаторнууд баян ургаса хуряажа абахые шармайн оролдожо байна.

Сагареджиин районой ажахынууд хоорондын мелиораторнуудай нэгэдэл уһа сүршэн сасадаг ДДН-100, «Волжанка» гэжэ хүсэтэ 32 түхеэрэлгэтэй юм. Эдэнь 15 ажахын газар таряалан уһалха ёһотой.

Районой таряашад уһалагдадаг газарай гектар бүриһөө 30—35 центнер шэнжэсэ, 120 центнер виноград, 250 центнер овотли хуряажа абахаар хараална.

ҮНЕЭДЫЕ ҺААХА ТҮХЕЭРЭЛГЭНҮҮД

ВИЛЬНЮС. (ТАСС-ай корр. Р. Чесна). «Литсельхозтехника» гэжэ республиканска нэгэдэлэй «Сельстроймонтаж» гэдэг Паневежскэ управлени үнеэдые һаадаг «нүүдэл» түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргажа эхилбэ.

Энэ түхеэрэлгээр хээрэ үнеэдые һаахада ехэл таарамжатай. Түлишөөр хүдэлдэг бишыхан двигателээр ябуулагдадаг юм. Час соо тэрээгээр 60 үнеэ һаажа болохо.

ОЛЗО ОМОГ ЕХЭТЭЙ

ЕХЭ ШУЛУУН. (Примориин хизаар). (ТАСС-ай корр. Н. Моисеев). Загаһа барилгаар табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайдаа загаһа баридаг «Новый мир» гэжэ колхозой коллектив мэдээсэбэ.

Тус ажахы Уссурин тохой шадар байдаг юм. Тэрэнэй флот мүнөөнэй 15 суднатай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан илалтын 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ колхозой загаһашад ажалай вахтада жагсаад, амжалтатайгаар ажаллажа байна. Түсэбтэ табан жэлэй даабариһаа гадуур үшөө хахад миллион центнерһээ бага бэшэ загаһа барихые хараална.

АРАДАЙ УРАН ГАРТАНАЙ БҮТЭЭЛНҮҮД

ВЛАДИМИР. (ТАСС-ай корр. А. Белкин). Арадай уран гартанай шэмэглэн

ГАМБИИН РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТЫН МОСКВАДА ЕРЭЭД БАЙҺАН ТУХАЙ

...КПСС-эй ЦК-гай Полит-...гой гэшүүн, СССР-эй ...овно Соведэй Президиу-...Түрүүлэгшэ Н. В. Под-...ын, КПСС-эй ЦК-гай ...тбюрогой гэшүүн, ...СССР-эй Министрнүүдэй Со-...й Түрүүлэгшын нэгэдэхи ...гшэ К. Т. Мазуровай, ...биин Республикын Пре-...ент Дауда К. Джаварын ...рондо болоһон хөөрэлдөө-...д мартын 18-да Кремль ...үрэбэ.

...ни ёһоной, үгэеэ ойлгол-...ын оршон байдалда үн-...эн хөөрэлдөөнүүдэй үеэр ...тическэ, экономическа ...усад асуудалнуудаар со-...Гамбиин харилсаае саа-...ань хүгжөөхэ асуудал-...аар, мүн хоёр талые һо-...үүлһан уласхоорондын ...хэдэн асуудалнуудаар ...жанүүдаа хэлсэһэн ...а.

...Гамбиин Президентын Со-...кэ Союзда ерэжэ, совет ...абарилагшэдтэй уулза-...хөөрэлдэһэн ушарынь ...ороной хоорондохи хани ...саае бэхижүүлхэ зам-...шухала шата болохо, энэ ...ар шэнэ арга боломжо-...ые нээхэ байна гээд тэм-...гдээ.

* *

...Совет-гамбиин хамтын коммюникедэ Москвада гар табигдаба.

Загаһанай ажахын асуудалнуудаар СССР-эй, Гамбиин Республикын хоорондо харилсаа холбоо тогтоохо тухай хэлсээндэ энэ үдэр мүн лэ гар табигдаа. Энэ асуудалаар хоёр ороной хоорондохи харилсаае саашадань үргэдхэхөөр тэрээн дотор хараалагдана.

Совет талаһаа — СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, нүхэд К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев ба бусад тусхай тушаалтад;

Гамбиин талаһаа — Гамбиин Республикын Президент Дауда К. Джавара, гадаадын хэрэгүүдэй министр Алиу Бадара Н'Дьяй ба президенттэй хамта ябаһан Гамбиин гүрэнэй бусад ажал ябуулагшад документнүүдтэ гар табилгын үедэ байлсаа.

* *

Гамбиин Республикын Президент Дауда К. Джавара В. И. Ленинэй мавзолейдэ орожо, венок табиба.

* *

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын хүндэлэлдэ Гамбиин Республикын Президент Дауда К. Джавара мартын 18-да сайлалга хэбэ.

Совет талаһаа — СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, нүхэд А. А. Громыко, К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев ба бусад тусхай тушаалтад сайлалгада хабаадаһан байна.

Д. К. Джавaратай хамта ябаһан Гамбиин гүрэнэй ажал ябуулагшад сайлалгын үедэ байлсаа.

Хани халуун, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрһэн сайлалгын үедэ Дауда К. Джавара, А. Н. Косыгин үгэнүүдые хэлэбэ.

* *

Мартын 18-да Гамбиин Республикын Президент Дауда К. Джавара Москвагай үзэсхэлэн һайхан газарнуудтай танилсаһан байна.

Хүндэтэ айлшан «Кремль соохи В. И. Ленинэй кабинет ба квартира» гэһэн музейдэ орожо хараа.

Президент «СССР-эй алмаз шулуунай жаса» гэһэн выставкэ мүн лэ хараба.

* *

СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонортой Гамбиин Республикын Президент Дауда К. Джавара СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын тусхай байра соо танилсаһан байна.

* *

Үдэшэниинь Гамбиин Республикын Президент Дауда К. Джавара Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо Дж. Вердиин «Аида» гэжэ оперо шагнаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. В. Архипов, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. П. Фирюбин, СССР-һээ Гамбиин Республикада байдаг элшэн сайд Г. А. Тер-Газарянц гэгшэд Гамбиин Республикын, СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн ложо соо Дауда К. Джаваратай хамта һуугаа. Д. К. Джаваратай хамта ябаһан Гамбиин гүрэнэй ажал ябуулагшад ложо соо байлсаа.

Зүжэгэй эхилхын урда тээ Гамбиин Республикын, Советскэ Союзай Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэбэ.

(ТАСС).

ИТАЛИИН КОМПАРТИИН XIV СЪЕЗД

...им. (ТАСС). Италиин ...унис партиин XIV съезд ...ын 18-да эндэ нээгдэв. ...иин 1.600 мянга үлүү коммунистнуудые ту-...эн мянга гаран делега-... партиин үмэнэхи тон ...ла зорилгонуудые зүб-... хэлсэхын, олониитэ ...шадай аша туһада тэдэ-... бэелүүлхэ тодорхой замуудые хараалхын ...дэхи Спортын ордон ...сугларба.

...ездын зүблэхэ зүйлдэ ...асуудалнууд табигдаа: ...ие абарха, һэргээн шэ-...ын түлөө бүхы демократическа, арадай хүсэнүүдэй нягта жагсаал ба тэмсэл (ИКП-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэл, элидхэлшэнь — ИКП-гэй Генеральна секретарь Энрико Берлингуэр), партиин уставта хубилалтануудые оруулалга, ИКП-гэй хүтэлбэрилхы органуудай һунгалта.

Аха дүү коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинууд съездэ байлсана. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко Советскэ Союзай Коммунис партиин делегацине толгойлно.

ИКП-гэй Генеральна секретарь Энрико Берлингуэр партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл хэбэ. Коммунистнуудай съездэ бэлэдхэл бүгэдэ нийтын һонирхол үүсхээ. 50 гаран жэлэй турша соо ИКП-гэй хэһэн тэмсэл, баримталан бэелүүлһэн политика, гаргаһан үүсхэл, эрхилһэн бүхы ажал ябуулгань манай партида һүүлэй жэлнүүдтэ тон ехэ хүсэ олгоод, партиие орон доторхи политическэ ажабайдалай түбтэ жагсааһан байна гэбэ. Коммунистнууд тухай асуудал Италидахи гол шухала асуудал болонхой гэжэ мүнөө бултадаа мэдэрнэ.

Э. Берлингуэр элидхэлэйгээ нилээд ехэ хубиие мүнөө сагай уласхоорондын байдалые шэнжэлэлгэдэ, орон доторхи дотоодын оршон байдалда, тэрэшэлэн партиин бүхы гэшүүдэй үмэнэ табигдаһан зорилгонуудта зорюулаа.

Э. Берлингуэр мүнөөнэй экономическа ба политическэ зүришэлдөөе зайсуулхын түлөө, ороноо шэнэдхэн хубилгахын түлөө тэмсэлэй талаар Италиин коммунистнуудай шиидхэхэ зорилгонуудые саашадаа найруулба. Бүхы демократическа эмхинүүдэй ябуулгануудые нэгэдхэхэ. ороной ажабайдалда тэдэнэй үзүүлдэг нүлөөе улам үргэдхэхэ тон шухала байһые тэмдэглээ.

ШУХАЛА АСУУДАЛ ЗҮБШЭГДӨӨ

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

...ьтурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой ...ээ пленум болоһо, ...дахи табан жэлэй түгэс-...элдэ республикын соёлой предприятинууд болон эмхи зургаануудай коллективуудай социалис мүрысөө улам ...дэлгэрүүлхэ тухай» ...зүбшэн хэлсэгдэһэн. Тус асуудалаар профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ ...Санжиева элидхэл хэбэ.

...спубликын соёлой предприятинууд ба эмхи зургаанууд табан жэлэй дүрбэдэхи ...ажалай һайн дүнгүүдтэй түгэсхөө. Социалис ...дэ профсоюзай 4500 ...гэшүүн хабаадалсана, ...ажалай ударнигай ...солодо хүртэхын түлөө ...хүн тэмсэжэ байна. ...Республикын полиграфиин, кинофикациин хүдэлмэрилэгшэд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Хүдөө нютагуудай 18 ...механик хубиингаа табан ...даабарие болзорһоонь ...дүүргэнхэй. Улаан-Үдэ ...Захааминай, Ахын, ...Хойто-Байгалай аймагай киномеханигууд ...эрхим амжалтатай .... Кинопрокадай Зэдын ...иин коллективтэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэ-...

...дай номой худалдаа ...хүдэлмэрилэгшэд ... дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, зургаан кварталай туршада таһалгаряагүй дамжуулгын Улаан туг барижа ябана. Улаан-Үдэ хотын номой 3-дахи, 6-дахи магазинуудай коллективүүд үнгэрэгшэ жэлэй социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараа. Номой 6 магазинай хүдэлмэрилэгшэд коммунис ажалай коллективэй нэрэ солодо хүртэнхэй.

Республикын хүдөө нютагуудай клуб ба соёлой байшангуудай, библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд ажалшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ урданайхиһаа эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо. Соёлой олохон эмхинүүдэй ажал нилээд һайжараа, удха түгэлдэр болоо. Захааминай, Кабанскын, Сэлэнгын, Улаан-Үдын ба Баунтын аймагуудай соёлой эмхи зургаануудай олонхинь ажалшадые, илангаа холын малшадые һайнаар хангана. Республикын хүдөөгэй 6 библиотекэ «Эрхим һайнаар хүдэлдэг библиотекэ» гэһэн нэрэ солодо хүртэнхэй. Улаан-Үдын М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын хүдэлмэрилэгшэ бүхэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажалшадые һайнаар хангаха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулна.

Гэхэтэй хамта республикын соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэри үшөөл дутагдалтай байһаар. Түнхэнэй, Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудай олохон клуб ба библиотекэнүүд ажалшадай соёлой эрилтэнүүдые муугаар хангана. Хяагтын, Зэдын, Сэлэнгын аймагуудай холын малшадта кино үсөөн харуулагдана. Ахын, Түнхэнэй аймагуудай түбэй библиотекэнүүдэй ажал ябуулга хангалтагүй байһаар. Эдэ бүгэдэ тушаа элидхэлшэ болон үгэ хэлэһэн нүхэд пленум дээрэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Пленумэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ Ленинэй ордентэ оперо ба балетэй театрай профсоюзай месткомой түрүүлэгшэ нүхэр Криулин, республиканска библиотекын директор нүхэр Хараев, Түнхэнэй аймагай Шэмхэ нютагай киномеханик нүхэр Усольцев, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Хэжэнгын райкомой түрүүлэгшэ нүхэр Цыбенов, Кабанскын аймгүйсэдкомой соёлой таһагые даагша нүхэр Рюмкина, Улаан-Үдэ городой «Дружба» кинотеатрай хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Мартыненко болон бусад хабаадаба. КПСС-эй Буряадай обкомой культурын таһагай инструктор Н. Ю. Мадуев пленум дээрэ үгэ хэлээ.

Республикын соёлой эмхи зургаанууд ба предприятинуудай ажал хүдэлмэрие саашадань һайжаруулха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүдые хараалһан тогтоол пленум дээрэ баталагдан абтаба.

Б. ВАНЧИКОВ,
профсоюзай обкомой гэшүүн.

АРАДАЙ МҮНХЭ ДУРАСХААЛ

ДАЙНДАШЬЕ, АЖАЛДАШЬЕ

1941 он. Дайнай шэрүүн ...хал холын тылдэшье мэ-...дэжэ эхилбэ. Нютагай ...үүл Эсэгэ ороноо хамгаалхаяа үдэр бүри сэрэгэй ...анда мордодог болобо. ...хозой ажал үбгэд, хүгшэ-... эхэнэрнүүдэй, үхибүүдэй ...та үлэбэ. Тиихэдэ Дамба ...рүүлиия орхихо баатай ...оо һэн. Хамтын ажалда ...эд хүбүүдтэйгээ адли хү-..., хархис дайсадые да-...а хэрэгтэ өөрынгөө хуби-... оруулха гэжэ аһан шада-...аа зүдхэбэ. Тиигэжэ тэ-...й ажалай намтар эхил-... юм.

...Дамба үбэлэй шанга шуур-...н соо Мондо Орлиг хоёрой ...ондо талха тараа, мүн ...ашаа зөөхэ ажал-... болобо. Унтаха нойргүй, ...р һүнигүй хэды ябагдааб. ...амдаа шаргынгаа эбдэрхэ-... дээрэ хонохошье ушар ...дадаг бэлэй.

...Тиигэжэ холын тылдэ эсэ-... хусахаяа мэдэнгүй хүдэлжэ байһан хүнүүд дайнай газарта юун боложо байнаб гэжэ үдэр бүри һонирходог һэн. Хэды ехэ газар дайдыемнай дайсан эзэмдэбэ, хэдэн хотонуудые һандаргаба гэһэн гашуудалтай мэдээсэлнүүд дуулдадаг һэн. Хэрзэгы фашистнарта хүнүүдэй зэбүүрхэхэнь үдэр бүри улам шангададаг бэлэй.

Тиигэһээр 1942 он гараба. Дайсан манай ниислэл хото Москвада дүтэлжэ ябаа. Энэ үедэ Дамба Осохеев сэрэгэй албанда татагдажа, сэрэгшэ болоо һэн. Ябаган сэрэгэй 464-дэхи автоматна батальондо орожо, уданшьегүй байлдаануудта хабаадалсажа эхилһэн юм. 1943 оной июль һарада Нарва хото сүлөөлэлгын хатуу шанга байлдаанда Дамба түрүүшынхеэ шархатаба. Шархаяа эдэгээһэнэй һүүлээр 482-дохи артиллерийскэ дивизиин 82 миллиметрэй миномётно батальондо Дамба дайгаа саашань үргэлжэлүүлээ бэлэй. Дамба миномёдоороо хада гүбээгэй саанаһаа мэргээр буудажа, олохон дайсадые һүнөөгөө, буу зэбсэгыень хороогоо. Тиигэжэ эрэлхэг зоригтойгоор тулалдажа ябаһан миномётчик Осохеев нүхэд сэрэгшэдэйнгээ дунда хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн болоо һэн.

Ленинград хотые сүлөөлэлгын шанга байлдаанууд эхилбэ. Дамба энэ байлдаануудта баһал хабаадалсаа. Теэд баһа шархатаа бэлэй. Һара шахуу госпитальдо аргалуулһанайнгаа һүүлээр Дамба Сыренович тэрэл частьдаа ошожо, дайгаа үргэлжэлүүлбэ. Баһал миномёдойнгоо галаар тэрьедэжэ байһан дайсаниие хайра гамгүй даран мүрдэлсөө.

1944 оной сентябрь һарада Дамба Осохеевэй алба хэдэг часть Совет Эстониин газар дайда сүлөөлжэ байба. Дайсан ойртоһон үхэлөө мэдэһэн шэнги манай сэрэгшэдтэ үсэд шангаар эсэргүүсээ. Нэгэ шанга байлдаанай үедэ гвардеец Осохеев дахинаа буугай һомондо дайрагдаба. Госпитальдо аргалуулжа байхадань, сэрэгшэ Осохеев хэдэн дахин шархатажа, хүсэ шадалынь һулараа гэжэ эмшэд онсолон тэмдэглээд, сэрэгэй албанһаа гэртэнь табиха гэһэн шиидхэбэри гаргаа бэлэй.

Дайнай газарһаа Дамбын гэртээ орожо ерэхэдэнь, хүгшэн эжынь үүдэн дороо олбог табижа, урданай буряад заншалаар угтаһан юм.

— Дайгаа даража, дайгаа һүүлдэжэд амиды мэндэ бусаа хадаа, хүбүүмни, золтойш даа, — гэжэ Дамбынгаа үбсүүн дээрэхи олон медальнуудые хараад, хүгшэн эжынь хэлээ һэн.

Тэрэ сагһаа хойшо олон жэл үнгэрөө. Фашис Германиие илаһаар 20 жэл гүйсэхэдэнь, Дамба Сыреновичтэ иимэ амаршалга ерэһэн юм.

«Хүндэтэ Осохеев Дамба Сыренович!

1941—1945 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда эдэбхитэйгээр хабаадаһан Танине Округой сэрэгэй совет манай арадай, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй агуу Илалтын 20 жэлээр амаршалжа, ажабайдалдаа жаргалтай, үндэр наһатай һуухыетнай хүсэнэ!

Забайкальска сэрэгэй округой командалагша генерал-полковник Д. Алексеев».

* * *

— Эхэ оронойнгоо ажахы шэнээр хүгжөөхэ, хото городуудые дахин бодхоохо амгалан ажалай фронт эхилбэ, — гэжэ фронтовик Дамба Осохеев түрэл нютагаа бусаад байхадаа бодомжолоо һэн. Тиигэжэ энэ хэрэгтэ тэрэ шармайн ороһон юм. Ямаршье ажал хэхэдээ фронтовик урданайхидаа адли түрүү зэргэдэ ябадаг һэн. Дамба Сыренович «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшээр удаан хүдэлһэн. Хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлжэ, энэ колхозые 4—5 жэлэй туршада хүл дээрэнь батаар табижа шадаа.

Түрүүлэгшэ колхозой адуун һүрэг олошоруулха талаар ехэхэн ажал ябуулаа. Адууһа мал олошоруулагдажа, ашаг шэмэнь дээшэлүүлэгдээ. Ажахын эрхим адуушад Иванов, Мунконова гэгшэд гүрэн түрын эгээл үндэр шан — Ленинэй ордендо хүртөө бэлэй. Адуушад Бартаев, Базаров гэгшэд Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа һэн. Тиигэжэ «Коммунизм» колхоз аймаг соогоо түрүү ажахынуудай нэгэн болоо. Колхозой түрүүлэгшэ эрхим ажалайнгаа түлөө РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн. Мүнөөшье тэрэ колхоздоо хүдэлһөөр. Фронтовик Дамба Сыренович хэһэн ажалдаа үнэн сэхээр, эзэн ёһоор хандадаг байна. Иимэл хадаа тэрэ дайндашье, ажалдашье түрүү, хүн зоноойнгоо дунда хүндэтэй ябадаг гээшэ ааб даа.

Д. ДУГАРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дайнай ветеран Д. С. Осохеев.
Авторай фото.

Ахын аймаг.

Зүүн-Сибириин түмэр замай ган булад шугам дээрэ Сульфат гэжэ һонин нэрэтэй багахан станци бии. Зуралзаһан хурдан экспрессүүдыешье, түерһэн хүндэ ашаатай составуудыешье ногоон галаар угтан байдаг энэ станци дээрэ дунда зэргын бэетэй, саб гэмэ сарюухан эхэнэрые харахат. Энэ хадаа станциин дежурна Мария Михайловна Власова. Тэрэ 1973 ондо Шэтын түмэр замай техникум дүүргэһэнайнгээ һүүлээр эндэ хүдэлжэ байнхай.

— Манай Мария Михайловна эгээл эрхим хүдэлмэришэдэймнай нэгэн юм, — гээд станциин начальник Дряхлова хөөрэжэ байгаа һэн. — Ажал хүдэлмэриеэ тон һайн мэдэдэг оролдосотой бэрхэ мэргэжэлтэ.

Самсаалтан зурыһан түмэр замай багахан үртөө дээрэ шухала хэрэгтэй хүдэлмэри хэжэ байһан М. М. Власовае зураг дээрэ харанат.

Б. ГАДЬЯНОВАЛ
фототекст.

ЗЭДЫН АЙМАГТА

СОВЕТ БОЛОБО

Аймагай колхозуудта боложо үнгэрһэн хамтын суглаануд дээрэ һунгагдаһан түлөөлэгшэд аймагай түб Петропавловка тосхондо сугларжа, «Аймагай колхозуудай үнгэрһэн жэлэй финансово-ажахын дүнгүүд» гэһэн элидхэл шагнаа. Тус элидхэлые аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй хүдөө ажахын управлениин начальник П. Т. Тарабукин хэбэ.

Ниитын мал һүрэгтэ бэлдэгдэдэг тэжээлэй үнэ сэн тон ехэ. Жэлһээ жэлдэ бүдүүн тэжээл дуталдана, холын газарһаа зөөгдэнэ. Мүн ниитын малай гарзалалга урда жэлэйхиһээ үсөөрбэшье, үшөөл ехэ байһаар. Эхэ малай һубайралга, түл гарзалалга нилээд хоробошье, үшөө олон. Эдэ бүгэдэ ажалай эмхидхэл һайжаруулха эрилтэнүүдые табина гэжэ эндэ үгэ хэлэһэн нүхэд А. Г. Югова — фермые даагша, В. П. Калёнов — механизатор, С. Г. Чойдонов, В. Н. Шабанов — колхозуудай түрүүлэгшэнэр болон бусад тэмдэглээ.

Эндэ сугларһан түлөөлэгшэд — хонишод, механизаторнууд, һаалишад, мал адуулагшад болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд үнгэрһэн жэлэйнгээ дүнгүүдэй һайн талые тэмдэглэхынгээ хажуугаар саашадаа хэгдэхэ ажал, дутуу дунданууд, арга боломжонууд тухайгаа хэлсээд, аймагай колхозуудай соведэй шэнэ гэшүүдые һунгаа.

НЭГЭ ДОРО ХОЁР УЛААН ТУГ

Аймагай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн жэлэй гурбадахи кварталай дүнгүүдээр Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн юм. Дамжуулгын энэ Улаан туг 1-дэхи, 2-дохи кварталнуудай дүнгүүдээр аймпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторын коллективтэ байһанаа бухы системын коллективтэ дамжан ороһон байгаа.

1974 оной 4-дэхи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр дамжуулгын энэ Улаан туг мүнгэн шагналтайгаар Зэдын аймпотребсоюзай коллективтэ барюулха гэһэн тогтоол республикын Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет абаһан байна.

Мүн худалдаа наймаанай болон арадай хэрэглэмжэ хангаха аймагай предприятинуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 1974 оной дүнгүүдээр КПСС-эй райкомой болон аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг аймпотребсоюзай коллективтэ барюулагдаба.

ТЕХНИКЭ ЗАҺАБАРИЛГА ДҮҮРЭЭ

«Ажалай эгээл ехэ бүтээсэ туйлахын, машинануудай техническэ хүсые үлэмжэ һайнаар ашаглахын түлөө хүдөө ажахын механизаторнуудай хүдэлөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой танилсажа, ерэхэ хабарай тарилгын болон тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хураалгын харюусалгатай хүдэлмэринүүдтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар бэлдэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоһон Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд, техникэ заһабарилагшад бүхы 35 гэнжэтэ трактор болон тарилгада хабаадалсаха гол техникэ февралиин 20-до заһабарилжа дүүргээбди гэжэ мэдээсэбэ.

Социалис Ажалай Герой Е. П. Бутаковой эрхилдэг хоёрдохи тракторна бригадын механизаторнууд хамагһаа урид бүхы техникэеэ заһабарилжа дүүргээ. Колхозой түб Гэгээтэ нютагтахи МТМ соо заһабарилгын хүдэлмэри бригадно-узловой аргаар хэгдэнэ.

«КОНЦЕРТ»

(Чимит Цыдендамбаевай рассказай шэнжэлэл)

— Тиимэ байха ёһотойе харуулна, — гэжэл хэлэжэ үрдинэб.

— Тиимэ байдаггүй, — гэжэ танилни намайе таһа дүүрэн хэлэнэ. — Хэзээ артистнуудай харгыда байгаад, ганса хонишондо гү, али үхэршэндэ концерт үгэжэ байхые хараа һэмши? Уран зохёолшо һанаанһаа абаад, ажабайдалда болодоггүй юумэ бэшээ, тиимэ хадань энээндэ этигэхэнь бэрхэтэй байна.

Чимит Цыдендамбаевай «Концерт» гэһэн рассказ тухай танилтаяа би иигэжэ арсалданаб. Бодожо үзэхэдэмни, иимэ баримта намдашье олдоногүй. Яруунын аймагай Үльдэргын хонишодтой хамта 14 жэл соо зоотехнигээр хүдэлөөб. Энэ хугасаа соо артистнарай ганса хонишондо концерт үгэхые харахаһаа байха, энэ рассказ уншатараа, тиигэжэ дуулаагүй ябааб. Теэд танилтаяа арсалдаһан ушарни юуб гэхэдэ, рассказые эрхим һайн уран зохёол гэжэ лаб мэдэнэ ха юмбиб. Тэрэ дороо танилдаа тоб гэмэ харюу үгэжэшье шадангүй үнгэршөө гээшэ һэн хаб.

Рассказ соо буряад артистнарай, хонишодой түрүү ажал, тэдэнэй һайхан сэдьхэл, болбосоронги ухаан — бүхы юумэнинь бодото байдалда тааруу, үнэн зүбөөр харуулагдана.

Эндэ буряад совет искусствын алба хаагшадай ёһотой шэнжэ элеэр харуулагдаа. Эдэнэр ганса уялгаяа, албан хэрэгээ урдаа хараад ябадаг зон бэшэ болоно. Концерт табиһан ушар артистнуудай һайхан сэдьхэлтэй, болбосоронги ухаан бодолтой байһые гэршэлжэ үгэнэ.

Рассказ уншахадаа, концерт шагнаһан Анандуева Санжидма наһаараа хонишон ябаашье һаа, **өөрынхеэрээ гэгээрэнги**, зүрхэ сэдьхэлээрээ үтэлөөгүй, ухаан бодолоороо түрүү, мүнөөнэй ёһотой малшан хүн гэжэ ойлгонобди.

Хони адуулжа ябаһан Санжидма хүгшэн концерт харахадаа, хэмгүй баярлабагүй, баанхатай айрагараа артистнуудые хүндэлбэгүй һэн гэлэй. Артистнуудай ябаһан хойно ур уяржа, түрэһэн эхынгээ хуби заяае өөрынгөө хуби заяантай жэшэбэгүй һэн гэлэй. 'Дайнда хоёр хүбүүгээ алдаһанаа һанабагүй гэлэй. Тиигээ һаань, энэ хонишомнай наһаараашье хүгшэрэнхэй, зүрхэ сэдьхэлынь гоё һайханиие ойлгохоёошье болижо, мохошонхой гэжэ элирхэ байгаа. Артистнуудшье харюугүй, хии тала руу дүрбэн ирагуу дуугаа дэмы бэлэглээд ошоо гэжэ зэргэ элирэлсэхэ байгаа. Теэд тиигэхэ ёһогүй байба, юундэб гэхэдэ эхинһээ хойшо, рассказай зангилааһаа эхилээд, хоёр талын харилсаан үргэжэлтэй байха тэмдэгтэй байгаа ха юм.

«Концерт» гэһэн рассказ доторхи үйлэ хэрэгүүд, геройнуудайнь харилсаан, хөөрэлдөөн тиимэл байгаа гээшэ, ондоо байха арганьгүй гэжэ этигэхээр зураглагданхай. Концерт харуулха гэжэ совхозой түб зориһон городой артистнар харгын хажууда хони адуулжа ябаһан хонишониие харахадаа, гэрээндэ концерт харуулха гэжэ зорюута буугаа бэшэ, харин харгы асууха гэжэ автобусоо байлгана. Санжидма абгай артистнуудта харгы заажа үгэнэ.

«—Сайн, бабушка!

— Сайн, сайн...

— Совхозой түб дүтэлөө гү?

— Гушан хоёр километр...»

Иимэ богони хөөрэлдөөнэй түлөө автобусшье байлгаһанай хэрэггүй байгаа. Теэд богони хөөрэлдөөн хонишоной тоб байса 'харюусаһанһаа болоно. Тиимэ тула асуугша хүн, Галдан Цыденович Очиров — уран һайханай хүгэлбэрилэгшэ хөөрэлдөөгөө бишыханшье һаань, үргэлжэлүүлхэ баатай болоно.

«—Аа даа... Бабушка, та концертдэ байха гүт?

— Эндэ, Нарһатын хониндо байһан намайе хэн концертдэ абаашаха гээшэб? Намдаа хадаа хони хурьганай маарaлга концертэл гээшэ гүбэ, — гэжэ хүгжэн дууганба».

Иимэ харюугай орондо жэшээнь: «хари, юрэдөө, концертыетнай хараал һаа, ёһоор юм аад, энэм һибэ, тэрэм тиибэ, яагаашье харатай юм гээшэб, совхозшье гэжэ малшадтаа һанаагаа табихагүй гэхэ мэтээр гэмэршоо һаань, асуугшын дуран гуташаха жэшээтэй болохо һэн. Юундэб гэхэдэ, иимэ үгэ хэлэһэн хүгшэнэй нэгэн гэбэл хайрлахаар, үгы гэбэл, шоо үзэхөөр ушартай ха юм. Санжидма хүгшэнэй харюу шашаг бэшэ, нилээд томоозгой зан харагдана. Хонишоной харюу хадаа мүнөөшье концертыетнай хараагүй һаа, хожом харана бэзэб, хожомшье хараагүй һаа, концертыетнай хүршэнэрэйнгөө телевизорээр яһала харагшаб даа гэһэн удхатай. Артистнууд хонишониие хайрлаад, концерт харуулаа бэшэ, хүгшэндэ һаймһараашье бэшэ.

Санжидма хүгшэнэй тоб гэмэ харюу, томоозгой зан саашадаа рассказай үйлын хүгжэлтын ашаар хонишоной һайхан сэдьхэл, болбосоронги бодол бололжо тодорно.

Дуунтай уулзалга... Энэ һайхан хэрэг даа. Тон һайхан.

Дуун түрэдэг баярһаа,
Дуун түрэдэг гунигһаа.
Минии дуулан ябаһан
дуун,
Баяр сооһоо түрэһэн
дуун,—

гээд поэт Шираб Нимбуев бэшэһэн байдаг. Хонишон хүгшэндэ артистнар Бадма Буянтуевай, Ирина Балсуевагай, мүн ород артистын дуулаһан дуунууд баяр сооһоо түрэһэн, совет ажабайдалһаа үндэһэтэй ха юм.

Санжидма абгай үзэхые үзэһэн, харахые хараһан, сэдьхэлыньшье үнинэй хатуужанхай ябаа. Буряад басаганай анхандаа уян нугархай байһан сэдьхэлые хатуужуулхын тула хэды ехэ бэрхэшээл хэрэгтэй байгааб? Наһатай эхэнэрэй эзэм дээрэ бууһан энэ бэрхэшээл манда эли. Дайн, олон жэлэй хара ажал, хүнэй бүхэли наһанай ябадал. Теэд хатуужаһан иимэ сэдьхэлые дахин уяруулха хүсэн хэрэгтэй. Ямар хүсэн хэрэгтэйб? Бага бэшэ. Үнэхөөрөөшье бага бэшэ хүсэн концертһээ мүндэлөө. Хүн баярлахадаа заабол ташаганаса энеэхэ бэшэ юм. Уярха, хуушанайнгаа, мартагдашаһан һайншье, хэсүүшье үенүүдые һанаха гээшэ мүн лэ баяр, жаргал болоно. Санжидма хүгшэн гушаад шахуу жэл уйлаагүй ябаһан аад, уйлана. Артистнарай түхөөһэ тоһон-дуһал дуунууд Санжидма хүгшэнэй сэдьхэлэй зула боложо бадарба ха юм. Тиигэжэ хонишоной бүхы наһые гэрэлтүүлэн һануулба. хүгшэнэй наһа баратар зосоонь ходол бадархадажа ябаха мүнхэ зула боложо сэдьхэлдэнь үлэнэ.

Хонишоной баярлахада, уярхада, тэрэнэй һайхан сэдьхэл эли харагдана. Энээнһээ гадна Санжидма хүгшэн концерт үгэжэ байхадань, Бадма Буянтуев Ирина Балсуева хоёрые танижа байгаа ха юм. Юуб гэхэдэ, эдэ суута буряад артистнуудай «радиогоор дуулахыень шагнадаг, ниюр шарайень ганса нэгэ хүршэнэрэйнгөө телевизорэй экран дээрэ харадаг» байгаа. Тиимэ тула хонишон өөрынхеэрээ болбосоронги, гэгээрэнги болоно.

Энэ — нэгэдэхеэр. Хоёрдохёор, Санжидма хүгшэн түрүү үзэл бодолтой. Юуб гэхэдэ, хуушанай хонишон совхозой ехэ суглаан дээрэ ажалай болон ажалшадай дутуу дундые ниюр сахиигүй шүүмжэлдэг зантай. Санжидма абгай Болгариин гү, али али Польшын айлшадай совхоздоо буухада, һайн тээлэй табихыень, шэлэмэл хониео заажа үгэдэг. Харин аймагай зарим һэбхи ноёдто турахай хони «бэлэглэдэг» байна. «Мяханда жүреэдэһэн лэ ноёдто хонидоо гүрэнэй сэнгээр үгэхээ болиёбди» гэһэн шүүмжэлэл Санжидма хүгшэн ээлжээтэ суглаанда хэхэ гэжэ һанадаг болонхой. Гурбадахяар, Санжидма наһатай болоошье һаа, гансаараа хүдөөдэ һуудагшье һаа, ажабайдалаараа мүнөөнэй малшан: радиотой, будильник частай, өөрөө үндэгөөр хооллоно. Эсэстээ, дүрбэдэхеэр, Санжидма абгайн бэрхэ, түрүү хонишон байһанда ямаршье һэжэг үгы.

Рассказ соо ёһотой совет хонишоной, артистнарай образ уран хурсаар гаргагдаа. Хээрэ табигдаһан энэ юрэ бусын концерт хадаа өөр өөрынгөө хэжэ ябаһан ажалаар, тус тустаа эдлэжэ ябаһан эрхэ сүлөөгөөрөө ханангы, коммунизм байгуулжа байһан совет хүнүүдэй, нэгэ һаналтанай уулзалга болоно гэжэ ойлгонобди.

Артистнарай ганса хонишондо концерт харуулхые хараагүйбди, дуулаагүйбди гээшэмнай буруу һанал. Иимэрхүү ябадалай жэшээ совет артистнуудай аяншалгаһаа олдохо байха. Буряадай омогорхол болоһон, СССР-эй арадай артист Л. Л. Линховоиной Африкаар ябахадаа, нэгэ танигдаагүй яһатанда түсэбтэ ороогүй концерт миинтээр харуулһан тушаагаа дурдаһые эндэ би һанаандаа оруулнаб. Буряадай мэдээжэ ахамад уран зохёолшо Ч. Ц. Цыдендамбаевай уран бэлигэйнгээ ашаар рассказ соогоо зураглаһан ушарынь дээрэ дурсагдагшаһаа ехэ холо ошоногүй бэшэ аал?

«Концерт» гэжэ рассказ соо үшөө нэгэ һонин юумэн бии. Совхозой конторо соо суглаарагшадта хээрэ гансаараа концерт хаража жаргабаб гэжэ Санжидма хүгшэнэй хөөрэхэдэ, Сэбэг дарханай Балдуухай эхи тагжа, хамагһаа ехээр энеэжэ, хонишон хүгшэниие гомодхооно. Бусадшье энеэлдэхэ хүнүүд олдоо. Эдэнэр Санжидма абгайн хэлэһэндэ этигэбэгүй гээшэ ааб даа. Совхозой парторг Буда Гомбожапович энэ буруу ярилдаае дэмы шүүмжэлнэгүй. Рассказ парторгын шүүмжэлэлээр дүүрэнэ.

Совхоздонь болохо концерт хаража Санжидма хүгшэнэй зүүдлээд һэрилгээр рассказ эхилһэн байгаа. Хонишоной энэ зүүдэн үнэхөөрөө бэелшэнэ ха юм. Баһа этигэжэ ядахаар гү? Ай даа. Нэгэ дахин этигэжэ ядан гээд хамараа сохоулһанаа бү мартая. Баһа дахин этигэжэ ядажа, арсалдаа гаргаха гэжэ байнхаар, уран зохёолшын бэлигтэ найдаад үнгэрэе.

Хэмжээгээрээ багахан «Концерт» гэһэн рассказ удхадаа ехэ юумэ багтаана гэжэ би баталха байнаб.

Э. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

ХАРГЫ, ГУДАМЖААР БОЛГООМЖОТОЙГООР

Хүдөө ажахыда, барилгада, промышленностьда, ашагта малтамалнуудые бэдэрэлгэдэ, худалдаа наймаанда болон ажалшадые шухала хэрэгтэй эд бараагаар хангаха хэрэгтэ автомашина тон ехэ үүргэ дүүргэнэ гээшэ. Тиимэһээ һүүлэй үедэ манай республикада ороной бусад областиь, хизаарнуудтал адли олон тоото, элдэбын түхэлэй машинанууд абтана. Эндэһээ уламжалан, харгы дээрэ машинануудай олоор ябадаг болоходо ябаган хүндэ түбэгтэйшэг болоно. Хурдан машина жолоодогшодой харгы замаар ябахадаа аюул тохёолдуулангүй, нарин нягтаар, болгоомжотойгоор аян замаа гаталха эрилтэ, мүн тэдэнние хёрхоор адаглан хаража байха зорилго гүрэнэй автомобильна инспекциин хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаха ёһоороо табигдана гээшэ.

Манай республикада энэ харюусалгатай хүдэлмэри хэр зэргэ табигданхайб гэһэн асуудал ээлүүдгүй гараад ерэнэ.

Республикын харгы зам дээрэ ушардаг аюулые хаража, шэнжэлжэ үзэхэдэ, һанаата боломоор даа. Үнгэрһэн жэлдэ харгы зам дээрэ дайралдаһан элдэб усал 1973 онойхитой сасуулжа үзэхэдэ, 6,5 процентээр олошорһон байна. Аюулһаа боложо, олон хүн наһа бараһан, шархатаһан байха юм. Аюулай тохёолдоһон ябадалые харахада, тэдэнэй 25,6 процентнь мүргэлдэһэн. 26,7 процентнь хүмэриһэн байха юм. Тиихэдэ харгыгаар ябаһан ябаган зониие дайраха ушар 1973 онойхитой жэшэжэ үзэхэдэ, хэдэн процентээр олошорһон байха юм.

Гэнтын аюул яагаад ушарна гээшэб гэһэн асуудалда харюусая.

Харгыгаар ябаһан ябаган хүниие дайраха ушар хоёр шалтагаантай. Нэн түрүүн эндэ жолоошон ябаган хүн хоёрой али нэгэниинь зэмэтэй байдаг. Ябагашуул тухай тогтое. Тэдэ харгыгаар ябахадаа гурим эбдэжэ, урдаһаань ерэһэн машина хүлеэнгүй, үрдихэб гэһэншүүгээр харгы хүндэһэн гүйшэхэдөө, тэрээндээ дайруулшана ха юм. Илангаяа һогтуушуул олонхи ушарта дайруулшаһан байна. Дүтэлжэ ябаһан транспортын урдуур гаража ябатараа дайруулшагшадай тоо үнгэрэгшэ жэлдэ 149 болоһон байба. Тиихэдэ эдэнэрэй 88 ушарынь харгы хүндэлэн гараха гэһэн тэмдэггүй газараар үнгэржэ ябатараа транспортда дайруулһан байна. Мүн ябаган хүн харгы хүндэлэн гарахынгаа урда тээ хэдэн машинын ябаһые болгоожо харангүй, нэгэнэйнь үнгэрхэтэй зэргэ харгы дээрэ гаража, хоёрдохи машинадань дайруулшаһан байха юм.

ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдэй харгы дээрэ үзэгдэдэг аюулые үдэр үдэрөөрнь шэнжэлжэ үзэхэдэ, пятница, субботын үдэрнүүдтэ олон оһол үзэгдэдэг болоһон байха юм. Хэнэйшье мэдэһээр субботын үдэртэ гүрэнэй машинануудай харгы замаар үсөөнөөр ябадагшье һаань, үмсын машинатай зон харгын аюул олоор тохёолдуулһан байдаг. Энээнһээ гадна, гүрэнэй машина жолоодогшод транспортаа саг соонь гараждаа асаржа табинагүй. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ һүниин 0 саһаа хоёр час болотор харгы дээрэ 519 аюул тохёолдоһон байна. Энэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд даажа абаһан машинануудайнгаа хэдыдэ гаражһаа гараһан, ерэһээрнь һонирхоногүй, хинан шалганагүй ха юм. Намайе хүтэлбэрилэгшэд шалганагүй гэжэ ойлгоһон зарим нэгэ жолоошод нэтэржэ ерэхэдээ, ама халамгайгаар машинаяа жолоододог, дуратай тээшээ гүйлгэдэг. Иимэ ушар оло дахин дайралдаһан байна. Дура зоргоороо аашалһан һогтуу жолоошодой гэмээр үнгэрэгшэ жэлдэ 52 процент аюул тохёолдуулагдаһан байха юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй декабриин 9-нэй үдэр Мухар-Шэбэрэй аймагай автотранспортна предприятиин жолоошон Филиппов эбдэрхэй автобусоор аян замда гараһан юм. Тэрэ гэдэргээ ерэхэ замдаа «дулаасаха юм байна» гээд хатуу харые залгижархиһан байгаа. Һогтуугаар машинаяа гэдэргээ ябуулжа ябатарнь эбдэрхэй энэ машина соонь гал носошоһон байба. Соохор мэдээндээ ябаһан жолоошон харгыгаар ябаһан бусад машинануудай жолоошодтой энэ галаа арай шамай унтаргаажа үрдиһэн байха юм. Мухар-Шэбэрэй аймагай автотранспортна предприятиин хүтэлбэрилэгшэд энэ ушарые жолоошодойнгоо суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, дутуу дунданuудаа усадхаха уялгатай байгаа. Зүгөөр энэ асуудал мүнөөдэр хүрэтэр коллективэй дунда хаража үзэгдөөгүй байһаар. Тэрэ тус авто-ажахын ахамад инженер Ливента гэгшэ тус предприятида жолоошон божо ерэһээр оройдоол хоёр һара шахуу хүдэлжэ байһан Филипповые өөрынгөө далда абажа, предприятиин директор Ивановой, партийна бюрогой секретарь Ушаковой, нютагай комитедэй түрүүлэгшэ Кузнецовагай гар табилгатайгаар үйлэдбэриин һайн характеристикэ бэшэһэн байба.

Харгы замда ябахадаа аюул тохёолдуулһан, ажалай журам сахидаггүй жолоошодые нюуһан, хамгаалһан зарим хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөө аягүй ябадалда ородог байна. МВД-гэй ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд «Сельхозтехника» нэгэдэлэй автотранспортна хоёрдохи предприятиин ахалагша механик Афанасьев, 914-дэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын начальник Белошапкин, элүүрые хамгаалгын министерствын автоколоннын начальник Степанов болон бусадай нэрэ дээрэ автомашинануудаа буруугаар хэрэглэнэ, жолоошодой ажалые шалганагүй, аян замдаа ябахадаа аюул тохёолдуулна гэһэн протокол бэшэһэн байна. Дээрэ дурсагдаһан хүтэлбэрилэгшэд шүүмжэлэгдэһэн, аюул тохёолдуулһан жолоошодынь хэһээгдэһэн байха юм.

Үмсын машина жолоодожо ябагшадай гэмээр харгы дээрэ олон аюул тохёолдоно гэжэ дээрэ тэмдэглээ һэмди. Эдэнэрэй гэмээр һүүлэй хоёр гурбан жэлэй туршада 46,6 процент хүрэтэр харгын аюул болоһон байна. Тиихэдэ үмсын машинатай бологшодой тоо жэлһээ жэлдэ олошоржо эхилэнхэй. Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ 2659 хүн өөрын машинатай болоһон байха юм. Эндэһээ уламжалан машина жолоодожо һайса һураагүй, дүршэлгүй жолоошодой тоо олошороо. Тэдэнэйнь дунда хурдан гүйдэлтэй «Жигули», «Москвич», «Волга» машинатан харгыгаар гүйлгэхэдөө, дүршэлгүй дээрэһээ машинынгаа жолоо алдахаяа һанадаг, харгын дүрим бүдүүлигээр эбдэдэг байна. Һургуули болон курсануудта эдэнэр харгын дүрим һайса шудалангүйгөөр, муугаар бэлэдхэгдэжэ гарана. Саашадаа тус һургуули, курсануудай ажал хүдэлмэри һайжаруулхын хойноһоо ёһотой шанга эрилтэ табижа: багшанар инструкторнуудай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ эрилтэ хэрэгтэйл ха. Мүн жолоошон бүхэн машинаяа һайнаар абажа ябахын тула өөрынгөө мэргэжэл үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлхэ болоно бшуу.

Статистикын тодоруулһанай ёһоор, дээдэ классай жолоошод харгыгаар ябахадаа, алдуу эндүү үсөөн гаргадаг байна. Жэшээнь, гурбадахи, нэгэдэхи классуудай жолоошодой ажалые зэргэсүүлжэ үзэхэдэ, гурбадахи классайхид дүрбэ дахин олоор харгын аюул тохёолдуулһан байха юм: Тиимэһээ эхэнхи жолоошодой мэргэжэлээ дээшэлүүлхын хойноһоо оролдодог, эрмэлзэдэг болоһониинь мэдээжэ. Зүгөөр эдэнэрэй мэргэжэлэй дээшэлүүлхэдэнь хэн туһалха ёһотойб гэһэн асуудал гарадаг. Эндэ жолоошон-инструктор сэхэ харюусалгатай ха юм. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, РСФСР-эй транспортна автомобилиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, дүршэлтэй жолоошон В. П. Потеряхин болон бусад олон жолоошод инструкторнуудайнгаа заабаряар оһол аюулда оронгүй ажаллана бшуу. Сэхынь хэлэхэдэ, һайн багшада заалгажа, ажалай арюун замда гараһан эдэнэр өөһэдынгөө мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ һанаагаа табидаг, даажа абаһан машинаяа нарин нягтаар, хёрхоор хаража ябадаг байха юм. Харин нэгэн адли һургуули, курсада һуралсажа гараһан нүгөөдэ заримашуулынь машина жолоодохо эрхэтэй болоол һаа, дүүрээ гэжэ багсаагаад, саашадаа мэргэжэлээ дээшэлүүлхые оролдодоггүй байха юм. Хэдэн һарын туршада хэшээлдээ үзэжэ гараһан зүйлнүүдээ дахин дахин хаража, шудалжа ябаагүй һаа, ямар амжалта түйлагдаха һэм бэ? Тиимэ жолоошод ошон ошотороо үзэһэн юумэеэ мартажа эхилхэдээ, харгын дүрим эбдэжэ, оһол аюул гаргана бшуу. Эдэнэрые һургажа гаргаһан Улаан-Үдын автомотоклубай инструкторнууд дээрэ хэлэгдэһэн асуудалда һаналаа багаар хандуулна ха. Курсануудта хэшээл үнгэргэхэеэ ерэһэн зарим инструкторнуудай ажалайнгаа журам эбдэдэг, һогтуу байһан ушар хэдэн удаа дайралдаһан байна. Жэшээнь, байгша оной январиин 15-да жолоошон-инструктор Г. В. Лукин гэгшэ бүлэг залуу жолоошодые шалгалта абхуулхаар ГАИ-да асархадаа, өөрөө шал мяхан һогтуу байба. Иимэ хүндэ жолоошоной һургуулида багшалха эрхэ үгэлтэй гээшэ гү гэһэн асуудал гараад ерэнэ.

Улаан-Үдэ хотын болон республикын дэбисхэр дээрэ харгын аюул һэргылхэ талаар ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд эмхидхэлэй, ойлгуулалжын ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Мүн автомобильна харгын Буряадай управлени республикын харгы зам заһаха талаар горитойхон хүдэлмэри хэһэн байна. Жэшээнь, Хориин аймаг ошоһон харгы шэнээр һэльбэн заһагдажа эхилээ. Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ проспектһээ эхилээд 1905 оной революциин гудамжадахи харгы үргэн болгогдоһон, асфальтаар хушагдаһан байха юм. Эдэ бүгэдэ харгы дээрэ ушардаг оһол аюулые үсөөрүүлхэ хэрэгтэ нилээдгүй нүлөөтэй байха зэргэтэй.

Сэхыень хэлэхэдэ, харгы дээрэ элдэб усалай болохогүйе наринаар сахижа байха гээшэ предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, нниитын түлөөлэгшэдэй, мүн жолоошодой өөһэдынь нангин уялга болоно ха юм.

Д. ИВАНОВ.
МВД-гэй ГАИ-гай таһагые даагша.
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай тусхай корр.

ҺУРАЛСАЛАЙ ҮНИНЭЙ ГУЛАМТАДА

Улаан-Удын медицинскэ училищи манай республикын үнинэй һуралсалай заведенинүүдэй тоодо ородог. Һуралсалай энэ гуламта 1930 ондо байгуулагдаа һэн. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо 6280 гаран хүн тэрэниие дүүргэжэ гараа. Фельдшер, акушер, шүдэнэй врач, шүдэнэй техник, фармацевт-фельдшер, медсестрануудые — иимэ мэргэжэлтэдые училищи бэлдэдэг.

Һүүлэй жэлнүүдэй туршада училищи һуралсалай элдэб хэрэгсэлнүүдээр һайнаар хангагдадаг болоо. Һурагшадай практика хэхэ кабинедүүд бүридхэгдэжэ, тэндэнь мүнөө үе сагай эрилтэдэ таарамаар зохид техническэ хэрэгсэлнүүд тодхогдонхой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: фармацевтическэ отделениин 3-дахи курсын студентка Дарима Шойдонова практическа хэшээлдээ: Ерээдүйн медицинскэ сестранууд Дарима Ринчинова, Ольга Афанасьева.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ажалай амжалтын түлөө» — В. Бадмаевай статья. «Мүрысөөнэй туужа-бэшэг» — суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Звеногой шухалыень олохо хэрэгтэй» — В. Улановай статья. «Гэртэнь асаржа үгэхөөр» — О. Березковой фоторепортаж. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда. «Ажабайдалдаа нэбтэрүүлхэнь лэ үлөө» — С. Андрусенкын статья. Ханын газетэнүүдэй шэнжэлэл. Шэнэ номууд. Юртэмсэ дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Түүхын хуудаһануудаар. «Асуугты — харюусахабди». Элүүр энхын албан. «Эд бараа — арад зондо».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Телевизионно документальна фильмүүдэй программа. 10.35 — «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхын хуудаһануудһаа». «Совет арадай ажалай баатаршалга». 11.05 — Э. Войнич. «Овод». Уран зохёолой дамжуулга. 11.35 — «Түрэл орон доторнай». Грузиин Совет Социалис Республика. 12.05 — «Арадай уран бэлиг» (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Веселые старты» (үнгэтэ). 13.45 — «Шатарай һургуули». 14.15 — Спортын дамжуулга (үнгэтэ). 15.25 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». 15.55 — 16.05 — Забһарлалга. 16.05 — «Отверженные» — Францийн уран һайханай фильм (3-дахи сери). 17.05 — «Спортлотогой» тираж (үнгэтэ).

Улаан-Удэ. 17.15 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 17.35 — Һурагшадта «Эдир хүгжэмшэдэй клуб» зорюулагдана. 18.05 — Телевизионно һонин.

«Орбита». 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Удэ. 19.00 — «Перекресток» — жолоошодто зорюулагдаһан дамжуулга.

«Орбита». 19.30 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. 20.40 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Промышленна предприятинуудтахи социальна түсэблэлгын асуудалнууд». Минскын автозаводой бүлгэмэй дүй дүршэлһөө. 21.10 — «Отверженные» — Францийн уран һайханай фильм (3-дахи сери). 22.10 — СССР-эй арадай артистка Е. Мирошниченко дуулана (үнгэтэ). 22.55 — «Спортлотогой» тираж. 23.05 — Хүндэ атлетикээр «Хани барисаан» гэһэн уласхоорондын мүрысөөн. 23.20 — 23.30 — Забһарлалга. 23.30 — «Шатарай һургуули». 00.30 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр мүрысөөн.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 17.15 — «Бага наһанайм үйлсэ». 17.45 — Концерт.

Улаан-Удэ. 18.30 — «Факел». «Ямараар ажаһуунаш, студент?».

«Орбита». 19.00 — «Шатарай һургуули».

Улаан-Удэ. 19.30 — Шатын драмын театрай зүжэг үхибүүдтэ харуулагдаха.

ВАРШАВА

П. Ярошевичэй үгэ

ТАСС

Энэ хотын сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан Польшын Колобжег хотодо болобо. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Гитлеровскэ фашизмые һамна бута сохижо, илалта түйлалгада дэлхэй дээрэхи гүрүүшын социалис орон — Советскэ Союз шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Тэрээнһээ хойшо үнгэрһэн 30 жэлэй туршa соо Советскэ Союз ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронууд эб найрамдалай политика залан сэхээр бэелүүлэн, Европодо амгалан байдал хангахын тула шармайн оролдоно гэжэ П. Ярошевич мэдүүлбэ.

Советскэ Союзтай харилсаа холбоогоо бүхы талаарнь хүгжөөһэнэй ашаар Польшын Арадай Республика ехэ амжалтануудые түйлаа. Тиимэһээ манай гүрэнэй хилэ ойроо хүртэшэгүй, бата бэхи байна. СССР болон бусад социалис оронуудтай харилсаа холбоогоо Польшо саашадань хүгжөөхэ байха. Энэмнай социалис хани нэгэдэлтэ бүхы гүрэнүүдэй интернациональна аша туһада, эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай аша туһада харюусаха.

ХИЛЫН СААНАҺАА

телефон-телеграф-радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин XI съездын нээгдэһэн ушар гадаадын хэблэлэй гол темэнь байһаар. ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Янош Кадарай хэһэн тоосоото элидхэлдэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй делегациин энэ съездын хүдэлмэридэ хабаадалгада, Л. И. Брежневэй ба КПСС-эй делегациин гэшүүдэй Я. Кадартай, ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВСРП-гэй ЦК-гай секретарь Б. Бискутай Будапештдэ уулзажа хөөрэлдэһэн тухайда газетэнүүд бэшэнэ.

ВСРП-гэй XI съездын хүдэлмэридэ Леонид Ильич Брежневэй хабаадалга социализм байгуулгын замаар дабшахадаа, Венгриин ехэ амжалта түйлаһые хүндэлһэн, ВСРП-гэй интернациональна политикые үндэрөөр сэгнэһэн ушар болоно гээд зенгер арад тоолоно гэжэ Будапештын «Непсава» газетэ бэшээ.

Гамбиин Республикын Президент Дауд Кайраб Джаварын хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ерээд байһан тухай газетэнүүд үргэнөөр бэшэнэ. Гамбиһаа ерэһэн хүндэтэ айлшанай хүндэлэлдэ Кремль соо эмхидхэгдэһэн обедэй үедэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорныя хэлэһэн үгэдэ гадаадын хэблэл анхаралаа ехээр хандуулна.

Португалидахи үмсын хүнүүдтэ хабаатай бүхы банкнуудые, кредитнэ эмхи зургаануудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй революционно Соведэй һаяхан абаһан шиидхэбэри орон дотор демократическа хубилалтануудта һаад тойбо татахые һэдэһэн хүсэнүүдэй хараа түсэбүүдые буруу һүргэнэ гээд Парижай «Юманите» газетэ Лиссабонһоо эльгээгдэһэн корреспонденци соогоо бэшэнэ.

Камбоджын патриотическа хүсэнүүдэй сэрэгэй шэнэ амжалтануудай тухай мэдээсэхэдээ, арад зондо зүрюу харша пномпенийн захиргаание империалис хүсэнүүд дэмжэхые оролдоно гээд Болгариин «Поглед» журнал тэмдэглэнэ. Американ сэрэгүүдэй ябуулганууд Камбоджодохи хорото этэгээдүүдэй урагшагүйдэлгэдэ туһа хүргэжэ шадахагүй байна гээд тэмдэглэгдэнэ.

(ТАСС).

ДЕЛИ

Эрид буруушаана

ТАСС

Урда Азиин оршондохи оронуудта зэбсэг хэрэгсэлнүүдые худалдалгые болюулха тухай шиидхэбэридэз Холбоото Штадуудай хорилто хэһые буруушааһан олоной хабаадалгатай демонстраци Делидэхи Америкын информационно түбэй (ЮСИС) байшангай дэргэдэ болобо. Индиин студентнэрэй федерациин эмхидхэһэн демонстрацида хабаадагшад урда Азидахи шахардуу шанга байдалые улам түгшүүрилтэй болгохо талаар империализмын хорото ябуулгануудые буруушааһан лозунгнуудые барижа ябаа.

БУХАРЕСТ

РКП-гэй ЦК-гай пленум

ТАСС

Румыниин Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум эндэ болобо. Эмхидхэлэй хэдэ хэдэн асуудалнууд тэндэ зүбшэн хэлсэгдээ. РКП-гэй Генеральна секретарь Н. Чаушеску пленум дээрэ үгэ хэлэбэ. РКП-гэй ЦК-гай ба Социалис нэгэдэлэй фронтын Национальна соведэй хамтын пленум болоо. Национальна ехэ суглаае, арадай Соведүүдые һунгаха һунгалтын үеэр хэгдэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд тухай мэдээсэл шагнаад, СРР-эй ВНС-эй нэгэдэхи сессидэ хабаатай хэдэ хэдэн асуудалнуудые хаража үзэһэн байна.

ЖЕНЕВЭ

Женевэдэхи сесси

ТАСС

Далайн эрхэнүүдэй талаар ООН-ой гурбадахи конференциин ээлжээтэ сесси Женевэдэхи Нациинуудай ордон соо нээгдэбэ. Дэлхэйн 150 шахуу ороной делегацинууд, ООН-ой тусхай шэглэлтэй эмхи зургаануудай, правительствада ородоггүй эмхинүүдэй адаглагшад тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо С. П. Козырев сесси дээрэ Совет делегациие толгойлно.

Дэлхэйн океан далайнуудые ашаглалгада хабаатай гол шухала, хүшэр бэрхэшээлтэй олон асуудалнуудые сессидэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ байна. Дэлхэйн океан далайнуудые хэрэглэхэ эрхэнүүдэй гол ёһонуудые тодорхойлһон дэлгэрэнгы тогтоол бэлдэн абаха гээшэ сессидэ хабаадагшадай гол зорилго болоно.

Урда тээнь Каракас хотодо үнгэргэгдэһэн хоёрдохи сессиин үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудые эдэнэр мүн лэ хаража үзэхэ байна.

ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхаймай эльгээһэн амаршалгын бэшэг уншагдаа. Далайн эрхэнүүдэй талаар хэлсээ баталхын тула конференцидэ хабаадагшад ехэ оролдолго гаргаха юм гээд этигэн найдажа байһанаа тэрэ бэшэг соогоо мэдүүлнэ.

Далайн эрхэнүүдэй талаар ООН-ой гурбадахи конференциин сесси байгша оной майн 10 хүрэтэр хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлхэ юм.

ТОБШОХОНООР...

ГАВАНА. Кубын эхэнэрнүүдэй федерациин (ФКЖ) эмхидхэгдэн байгуулагдаһаар 15 жэлэй ойтой. Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлтэй дашарамдуулан, ФКЖ-гэй национальна хүтэлбэри «Революцида эхэнэрнүүдэй хабаадалсалга» гэһэн темээр уран зохёолой конкурс сонооxоо.

БЕЛГРАД. Гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүүгээр Югославиин партизануудай хэһэн тэмсэлэй газарнуудаар Сараево хотын хүбүүд, басагад олон үдэрэй аяншалга хэбэ.

ЛОНДОН. Шорой шохой суглуулжа хаяхын тула сэрэгшэд Глазго хотодо эльгээгдэхэ байна. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха эрилтэтэйгээр тус хотын шорой хамадаг машинануудай жолоошод һаяхан буһалгаа хэһэн байгаа. Тиин энээнтэй дашарамдуулан, хотын захиргаан иимэ шиидхэбэри абаха ушартай болоо бшуу.

БЕРН. Эб найрамдалай ба дэбжэлтын түлөө Швейцариин эхэнэрнүүдэй федерациин семинар Ольтен хотодо болобо. Эхэнэрнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэ бэлэдхэл хэхэ тухай асуудал энээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

ДЕЛИ. 1965 онһоо 1974 он болотор Индиин хүн зоной тоо жэлдээ дунда зэргээр 2,18 процентээр нэмэһэн байна гээд Индиин түсэблэлгын гүрэнэй министр В. Ч. Шукла парламент дээрэ үгэ хэлэхэдээ, мэдээсэбэ.

ДАМАСК. Сириин ба ООП-ой политическэ, сэрэгэй хамтын хүтэлбэриие эмхидхэн байгуулха тухай Сириин Араб Республикын президент Х. Асадай дурадхалые Палестиные сүлөөлхэ эмхиин (ООП) гүйсэдхэхэ комитет һайшаагаа. Энэ асуудалые зүбшэн хэлсэхын тула ООП-ой Центральна Соведэй онсо яаралтай суглаан һаяар зарлагдаха юм.

ЛА-ПАС. Боливида соёлой национальна институт байгуулагдаба. Боливиин соёл культурын түүхын талаар научна шэнжэлгэнүүдые хэхэ, национальна түүхын хүшөөнүүдые сахин хамгаалха гээшэ институдай гол зорилго болоно. Испаниин булимтаран эзэмдэһэнэй урда тээ мүнөөнэй Боливиин газар дээрэ ажаһууһан эртэ урдын угсаатанай соёлой баялигые шэнжэлгэдэ институт анхаралаа ехээр хандуулха байна.

(ТАСС).

ЛИССАБОН

Португалиин президентын үгэ

ТАСС

Революционно Соведэй гэшүүдэй тушаалдаа ороһоной ёһолол эндэ болобо. Португалиин президент Кошта Гомеш энэ ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Революционно совет хадаа засагай дээдын зургаан болоно гэжэ тэмдэглээ. Тэрэнэй бүхы шиидхэбэринүүдһээ ороной хуби заяан дулдыдаха байна гэжэ тэмдэглээ. Тэрэ Португалиин экономическа хүгжэлтые, социальна үнэн байдалые хангаха «революциин мотоор» болохо ёһотой.

Хэдэн үдэрэй турша соо хүдэлхэдөө, Революционно Совет шухала шиидхэбэринүүдые абаха аргатай байһанаа элирхэйлэн гэршэлээ гээд Кошта Гомеш саашадаа мэдүүлбэ. Демократическа засагые, Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй программые хүндэлхын, политическэ партинуудай хоорондохи харилсаае һайжаруулхын тула тэрэ бүхы юумэ хэхэ байна.

Зэбсэгтэ хүсэнүүд доторой бүхы һанал бодолые элирхэйлэн харуулха байха. Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генеральна ассамблей байгуулагдаха юм гээд Кошта Гомеш саашадаа тэмдэглэбэ. Португалиин Учредительнэ суглаанай һунгалта үнгэргэгдэхэ. Национальна хубилалтануудые хэлгэдэ таарамжатай этигэл найдамтай, аюулгүй, түбшэн намдуу байдал орон дотор тогтоохо гэһэн уялгаяа дүүргэхээр эрид шиидэнги байһанаа мэдүүлнэбди гэжэ президент хэлэбэ.

Мартын 11-дэ контрреволюционно урбалта хэхые һэдэһэн ушар хэрэгүүдые мүрдэн шэнжэлхын тула эмхидхэгдэһэн комисси мэдүүлгэ толилуулаа. Энэ ушар хэрэгэй ямар юумэнһээ үндэһэлһые дары түргөөр элишэлхэ гэһэн зорилгоёо дүүргэхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхэ байнабди гээд энэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

БУХАРЕСТ

СРР-эй НАЦИОНАЛЬНА ЕХЭ СУГЛААНАЙ СЕССИ

ТАСС

Румыниин долоодохи зарлалай Национальна Ехэ суглаанай нэгэдэхи сесси мартын 18-да хүдэлмэреэ эндэ эхилбэ.

Мандатна комиссиин элидхэлэй баталагдаһанай һүүлээр Национальна Ехэ суглаанай бюро һунгагдаа. Н. Джосан тэрэнэй түрүүлэгшээр үшөө дахин һунгагдаба.

Сесси СРР-эй Гүрэнэй Соведые һунгаха, СРР-эй Министрнүүдэй Соведые томилхо, хэдэ хэдэн хуулиин проектые хаража үзэхэ байна.

Национальна Ехэ суглаан Н. Чаушескуе нээмэл һунгалтаар СРР-эй президентын тушаалда нэгэн дуугаар һунгаба. Конституциин үндэһөөр, Н. Чаушеску СРР-эй президент, Румыниин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно ахамад командалагша болоод, шахаа тангаригаа үгэбэ.